

יבמות ל. (תחילת העמוד) עד ל: (המשנה באמצע העמוד)

ביאורי מושגים
 משנה ראשונה לא זזה ממקומה: ישנם מקרים שבהם נשנו משניות שניתן היה להבינם גם בדרך של ק"ו. אם בתחילה נשנתה משנה פשוטה ואחר כך התחדש דין מחודש יותר - יש מקרים (וכך בסוגייתנו) שבהם משאירים את המשנה הראשונה למרות שהיא כביכול מיותרת. המשניות נבנו בצורה של תהליך וכיוון שמשנה מסויימת כבר הוכנסה לקובץ המשניות - לא רצו להוציאה.

רצף של ארבע משניות

המקרה הכללי

שני אחים - נשואים לשתי אחיות,

אח שלישי - נשוי לאישה נכרית (שאינה קשורה לאחיות)

המשנה השניה

מת האח השלישי (שהיה נשוי לנכרית)

ייבם האח הראשון את הנכרית ומת:
 הנוכרית מופקעת מייבום (כיוון שהיא צרת אחות אשתו)

עשה האח הראשון מאמר בנכרית ומת:
 הנוכרית חולצת ולא מתייבמת (כיוון שהיא צרת אחות אשתו מדרבנן)

המשנה הראשונה

מת האח הראשון (שהיה נשוי לאחת האחיות)

ייבם השלישי את האחיות ומת:
 הנוכרית מופקעת מייבום (כיוון שהיא צרת האחיות)

עשה השלישי מאמר באחות ומת:
 הנוכרית חולצת ולא מתייבמת (כיוון שהיא צרת אחות מדרבנן)

המשנה הראשונה היא חידוש גדול יותר מהמשנה השניה. המשנה השניה נשנתה בתחילה ואחר כך נוספה המשנה הראשונה

המשנה השלישית

שלב א': מת הראשון (שהיה נשוי לאחת האחיות) - וייבם השלישי את האחיות,

שלב ב': מתה אשתו של השני (האחות השניה שלא יובמה)

שלב ג': מת השלישי (שכעת נשוי לנכרית ולאחות הראשונה)

להלכה: האחיות הראשונה אסורה על האח השני (למרות שאשתו מתה וכעת היא אינה אחות אשתו)

הטעם: כיוון שכשנפלה לייבום (בשלב א') היתה אסורה עליו - לא פוקע איסור אשת אח לעולם.

הערות:

- דין זה נכון גם אם האישה הותרה עוד לפני שאח אחר ייבם אותה.
- דין זה נכון גם אם היא היתה מותרת לאח אחר.

המשנה הרביעית

שלב א': גירש הראשון את אשתו (שהיא אחת האחיות)

שלב ב': מת השלישי (שהיה נשוי לנכרית) - וייבם הראשון את הנכרית,

שלב ג': מת הראשון (שכעת נשוי לנכרית - ובעבר היה נשוי לאחות הראשונה)

להלכה: הנכרית מותרת לאח השני (כיוון שהראשון גירש את האחיות - הנכרית אינה צרת אחות)

דיוקו של ר' נחמן מהמשנה הראשונה - לפיה זיקה לא מועילה

מת האח הראשון (שהיה נשוי לאחת האחיות)

ייבם השלישי את האחיות ומת:
הנכרית מופקעת מייבום (כיוון שהיא צרת האחיות)

עשה השלישי מאמר באחות ומת:
הנכרית חולצת ולא מתייבמת (כיוון שהיא צרת אחות מדרבנן)

ר' נחמן:

רק כשעשה מאמר הנכרית נחשבת אשתו החלקית
אבל - עצם הזיקה לא מגדירה אותה כאשתו החלקית.

תגובת ר' אשי:

גם ללא מאמר היא נחשבת אשתו החלקית - הסיבה שהוזכר
מאמר הוא כדי לחדש שמאמר אינו קונה לגמרי

דיוקו של ר' אשי מהמשנה הרביעית - לפיה זיקה מועילה

שלב א': גירש הראשון את אשתו (שהיא אחת האחיות)

שלב ב': מת השלישי (שהיה נשוי לנכרית)

שלב ג': ייבם הראשון את הנכרית

שלב ד': מת הראשון (שכעת נשוי לנכרית - ובעבר היה נשוי לאחות הראשונה)

להלכה: הנכרית מותרת לאח השני (כיוון שהראשון גירש את האחיות - הנכרית אינה צרת אחות)

ר' אשי:

רק אם הגירושין היו לפני מיתת השלישי
הנכרית אינה צרת ערווה
אבל -
אם מיתת השלישי קדמה לגירושין **עצם הזיקה**
מגדירה את הנכרית כצרת ערווה

תגובת ר' נחמן:

גם אם השלישי מת לפני הגירושין היא אינה צרת
ערווה.
היא תהיה צרת ערווה רק אם ייבמו אותה לפני
הגירושין

לפי מה נקבע האם הצרה היא צרת ערווה

רבא: כולם מודים: לפי רגע המיתה,

ר' ירמיה: המשנה: לפי רגע המיתה,
הברייתא: לפי זמן הנישואין

ר' נחמן חייב לסבור כר' ירמיה (שסבר שיש
שהולכים לפי זמן הנישואין) כיוון שבמקרה
הזה מדובר כשהערווה התגרשה לפני
המיתה.

רבא (שסבר שהצרה אסורה רק אם הערווה
נשואה בזמן המיתה) חייב לסבור כר' אשי.

יבמות ל: (המשנה) עד לא: (המשנה)

ביאורי מושגים
 נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל - הנכסים שהאישה מכניסה לרשות בעלה בזמן הנישואין מתחלקים לשני סוגים. נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל. משני סוגי הנכסים אוכל הבעל פירות אולם נכסי מלוג נשארים בבעלות חלקית גם של האישה בעוד שנכסי צאן ברזל הינם בבעלותו המלאה של הבעל. נכסי מלוג מגיעים לאישה אחרי הגירושין כמו שהם (אם ערכם ירד או עלה זהו עיסקה של האישה בלבד) בעוד שנכסי צאן ברזל מגיעים לאישה כפי שהיו בזמן הנישואין (הבעל מפצה את האישה על ירידת ערך ומרויח על עליית הערך)

המשנה

צרת ערוה
 אם הערוה לא נפרדה מהבעל - הצרה מופקעת בייבום,
 אם הערוה נפרדה מהבעלה - הצרה חייבת בייבום,
 כשספק האם הערוה קשורה לבעל - הצרה חולצת ולא מתייבמת

מהם המקרים של הספק?
 ספק קידושין - זרק את הקידושין ספק קרוב לו ספק קרוב לה
 ספק גירושין - גט שפסול מדרבנן (כתוב בכתב ידו ללא עדים, או שיש רק עד אחד, או שחטר ציון זמן בגט)

מדוע לא שנו בגירושין מקרה של ספק קרוב לו ספק קרוב לה (כמו בקידושין)

התירוץ של רבה
 בכל מקרה של ספק מעמידים על חזקה קודמת.
בקידושין: אין בעיה להחמיר ולהצריך חליצה (כיוון שגם אם תתייבם זה בסדר כיוון שמוחזקת בהיתר ליבם)
בגיטין: אם אדרוש חליצה היא עלולה לבוא להתייבם וזה אסור (כיוון שהיא בחזקת היתר לשוק).

התירוץ של אביי
 "איך צ"ל רצו" - המשנה שנתה דוגמאות על קידושין ודוגמאות על גיטין.
 הדוגמאות על קידושין תקפות גם לגיטין והדוגמאות על גיטין תקפות לקידושין

התירוץ של רבא
 הדוגמאות של קידושין תקפות על גיטין, אבל הדוגמאות של גיטין (פסול העדר זמן) אינן תקפות בקידושין (כיוון שבקידושין לא תיקנו זמן).

מדוע תיקנו זמן בגיטין

אפשרות א': משום פירות - לדעת ממתי האישה זכאית בגביית הפירות של 'נכסי המלוג',
אפשרות ב': משום בת אחותו - מחשש שאחייניתו תזנה והוא יכתוב לה גט כדי להצילה ממות (ואם אין זמן לא נדע מתי היו הגירושין)

מדוע לא תיקנו זמן בקידושין

אם הטעם הוא משום פירות - הפירות נכנסים לרשות הבעל בזמן הנישואין (והשטר הוא על האירוסין ולא על הנישואין)
 אם הטעם הוא משום בת אחותו - א. בקידושין הרוב מקדשים בכסף (ולכן לא טרחו לתקן בשביל המיעוט)
 ב. חוששים שהאישה או הבעל ימחקו את התאריך (בקידושין מחיקת התאריך פועלת לטובת האישה)

הדחיה לשיטת רבה

דחיה לדחיה:

א. מפולת אינה מצויה ולכן לא גזרו בה,
 ב. בגירושין יש חשש שיניחו שחכמים קבעו שהגירושין
 טובים - במפולת חשש זה לא קיים.

ניסיון דחיה א':

בספק מפולת - מצריכים חליצה. ולא אומרים העמד אישה
 בחזקתה.

דחיה ב':

המשנה בגיטין קובעת במפורש שבספק גירושין חולצת
 ולא מתייבמת.

הגמרא דוחה את הההצעה שהמשנה בגיטין מתייחסת למקרה
 של שתי כיתות עדים (אחת אומרת שהיו גירושין והשניה שלא
 היו) והמשנה שלנו מתייחסת למצב שבו אין שום מידע על כך.

יבמות לא: (המשנה) עד לב: (ש11)

ביאורי מושגים
 איסור מוסיף - כשהאיסור החדש מוסיף איסורים נוספים על הגוף שכבר אסור, (לדוגמא אחותו שהפכה להיות אשת איש אסורה עכשיו על עוד אנשים)
 איסור כולל - כשהאיסור החדש אוסר גופים נוספים יחד עם הגוף שכבר אסור. (לדוגמא אשת איש ואחיותיה שהפכו להיות אחות אשתו - האיסור קיים לא רק על אשת האיש אלא גם על אחיותיה)

המשנה

המקרה:

שלב א': אישה נפלה לפני שני אחים לייבום,

שלב ב': אחד האחים (שנשוי כבר לאחרת) עשה מאמר באישה

שלב ג': האח שעשה מאמר מת (והפיל לייבום שתי נשים - 1. אשתו 2. זו שעשה בה מאמר)

הדין:

ת"ק: האח שנותר - חולץ לשתייהן, (מאמר מועיל חלקית)

ר"ש: האח שנותר - מייבם אחת וחולץ לשניה. (ספק האם מאמר מועיל לגמרי או לא מועיל כלל)

אם האח שעשה מאמר ביבמה גירש אותה לאחר מכן:

רבא א': רק האשה המקורית מותרת, רבא ב': אפילו בעלת המאמר מותרת

זהו דין דרבנן (מחשש שיתירו שתי נשים הבאות מבית אחד) אבל מהתורה שתיהן מותרות.

המשנה

המקרה:

שלב א': אחות אשתו נפלה לפניו לייבום (וכיוון שהיא אסורה עליו - אין בה פרשת ייבום)

שלב ב': מתה אשתו (וכעת היבמה אינה אסורה עליו משום אחות אשתו)

הדין:

כיוון שהיבמה נאסרה עליו שעה אחת - היא אסורה עליו לעולמים (גם אחרי שאשתו מתה)

הדין במשנה בל. מחודש יותר (שם נאמר דין זה גם כשיש לו אחים נוספים והיבמה לא נדחתה לגמרי מהבית)

אבל משנה זו נאמרה לפני המשנה בל. וכיוון שנשנתה לא זזה ממקומה

האם איסור חדש חל על איסור ישן

ר' שמעון

אינו חל כלל (אבל התשתית לקיומו נמצאת - ולכן כשהאיסור הישן נעלם החדש מופיע)

ר' יוסי:

רבא:

חל חלקית (לא נענש אבל נחשב שעשה שתי עברות - נפ"מ לקיבורו בין רשעים)

ר"א: במקרה רגיל ובאיסור כולל: אינו חל כלל,

באיסור מוסיף: חל לגמרי.

ר' חייא ובר קפרא נחלקו בעמוד הבא מהי דעת ר"ש באיסורים שחלים בבת אחת

בעמוד הבא נדחית שיטת ר' אבהו (באמצעות המח' של ר"ח וב"ק)

יבמות לב: (ש11) עד לג: (המשנה)

ביאורי מושגים
 שחיטה ומליקה - כשמביאים קרבן בהמה שוחטים אותו כפי ששוחטים בהמת חולין. לעומת זאת כשמקריבים קרבן עוף לא שוחטים אותו אלא מולקים אותו (במקום שחיטה בסכין מלפנים, מולקים באצבע הכהן מהעורף). חכמים דנו בשאלה האם מליקה בקרבן עוף נחשבת כמו שחיטת עוף חולין. או שהעוף אכן לא נשחט והעוף הוא אכן נבלה אלא שהתורה התירה לכהנים לאכול קרבן עוף למרות שהוא נבלה.

למסקנה לא מצאנו מקרה שבו עבר על איסור שבת מהתורה - אלא רק על איסור מוקצה דרבנן

שלושת המקרים (שבהם נחלקו ר' חייא ובר קפרא)

א. זר שעבד במקדש בשבת (ברור שחייב משום זרות - האם חייב גם על שבת)
 ב. כהן טמא ובעל מום שעבד במקדש (ברור שחייב משום בעל מום - האם חייב גם על טומאה)
 ג. זר שאכל חטאת עוף שנמלקה (ברור שחייב משום אכילת קודש - האם חייב גם על אכילת נבלה)

הדין

ר' חייא: חייב שניים
 בר קפרא: חייב אחד

במה נחלקו ר' חייא ובר קפרא

אפשרות א' - נדחתה:
 המח': איסור כולל - לפי ר' יוסי (לפי ר' חייא חל, לפי בר קפרא לא חל)
 אבל כולם מודים ש: איסור כולל - לפי ר"ש לא חל,

אפשרות ב' - נדחתה:
 המח': איסור בבת אחת - לפי ר' יוסי (לפי ר' חייא חל, לפי בר קפרא לא חל)
 אבל כולם מודים ש: איסור בבת אחת - לפי ר"ש לא חל, איסור כולל - לפי כולם לא חל,

אפשרות ג':
 המח': איסור בבת אחת - לפי ר"ש (לפי ר' חייא חל, לפי בר קפרא לא חל)
 אבל כולם מודים ש: לפי ר"י - איסור כולל ואיסור בבת אחת - חל, לפי ר"ש - איסור כולל - לא חל,

שיטת בר קפרא נדחתה:
 בבריתא מובאת מח' של ר"ש ור' יוסי לגבי שני המקרים הראשונים ולא לגבי המקרה השלישי.
 לפי ר' חייא מובן: שני המקרים הראשונים הם איסור כולל (שבו נחלקו ר"י ור"ש) המקרה השלישי הוא איסור בבת אחת (שבו מודה ר"ש שחל)
 אבל קשה על בר קפרא: מדוע לשיטתו (לפיה ר"ש חולק גם בבת אחת) לא הובא המקרה השלישי (של בבת אחת)?

מקור טעותו של ר' חייא (לפי בר קפרא): הוא התבלבל עם שיטת ר' יוסי - שסובר שבבת אחת חל, מקור טעותו של בר קפרא (לפי ר' חייא): הוא התבלבל עם איסור כולל - שבו סובר ר"ש שלא חל,

יבמות לג: (המשנה) עד לד: (ש"ס מהסוף)

ביאורי מושגים
 טומאת שכבת זרע - שכבת זרע מטמאת את הנוגע בה. התורה קבעה כי אישה ששכבה עם איש - תטמא (למרות שמצד טומאת מגע היא לא אמורה להיטמא כיוון שהמגע היה במקום נסתר ומגע במקום נסתר אינו מטמא) עצם העובדה שהאיש שכב עם האישה מטמאת את האישה. הגמרא מביאה מספר מקרים חריגים (העראה שלא כדרכה וביאה ראשונה לפי דעה אחת) שבהם האישה לא נטמאת.

משנה

שנים שהחליפו (למרבה הצער) את נשותיהם עם כניסתן לחופה

במקרה רגיל:

חייבים משום אשת איש

אם היו אחים:

חייבים משום אשת איש ומשום אשת אח,

אם גם הן היו אחיות: חייבים משום אשת איש, משום אשת אח, ומשום אחות אשה,

אם הן היו גם נידות: חייבים משום אשת איש, משום אשת אח, משום אחות אשה, ומשום נידה

ובנוסף:

אם הן בוגרות - מפרישים אותן שלושה חדשים לפני חזרתן לבעליהן, (קטנות אינן בנות עיבור ולכן פטורות)

אם הן בנות כהן - הן אסורות בתרומה (אפילו אם נתאלמנו וחזרו לבית אביהן)

המקרה המזעזע שהוזכר במשנה היה כמובן בטעות. אחרת לנשותיהן יהיה אסור לחזור אליהם גם לאחר שלושה חדשים.

אמנם אישה לא מתעברת בביאה ראשונה - אך כאן מדובר כשבעלו שוב ולכן יש חשש.

מי שנה את המשנה (שחייבה על כמה איסורים יחד)

אפשרות א'

ר' מאיר - שסבר שתמיד איסור חל על איסור (גם כשאינו מוסיף או כולל)

אפשרות ב'

אפילו ר' שמעון - כיוון שהמשנה מתייחסת למקרה שבו האיסורים חלו בבת אחת

לכן מדובר דווקא כש:

- א. קידשו על ידי שליח
- ב. האחים והאחיות נכנסו למצוות באותו יום

תמר, ער ואונן

א. ער ואונן עשו הכל כדי למנוע הריון, ולכן שימשו שלא כדרכה (ער - כדי שההריון לא יפגע ביופיה, אונן - כדי לא להקים שם לאחיו)

ב. תמר עשתה הכל כדי להתעבר, לכן מיעכה את בתוליה (כדי שתתעבר בביאה ראשונה מיהודה)

מתי האישה לא נטמאת מהזרע של הבעל (עיין ביאור)

א. ביאה שלא כדרכה

ב. העראה (כשהאבר לא נכנס פנימה)

ג. ר' יהודה: ביאה ראשונה, (חכמים חלקו)

'שכבת זרע אלתה'

חכמים: 'שכבת זרע' - למעט העראה, 'אלתה' - למעט שלא כדרכה, ר"י: 'שכבת זרע' - למעט העראה ושלא כדרכה, 'אלתה' - למעט ביאה ראשונה,

אישה שהתאלמנה ושהתה יותר מעשר שנים

לא יכולה להתעבר יותר (אבל אם בינתיים נבעלה בזנות או שחשבה להתחתן יכולה להתעבר)

יבמות לד: (ש6 מהסוף) עד לו: (הנקודותיים ש12)

ביאורי מושגים

קנין פירות וקנין הגוף – האמוראים נחלקו מי מוגדר הבעלים של הקרקע. זה שמקבל את ההנאה ממנה או זה שגוף הקרקע רשום על שמו. ר"ל סבר שמי שמקבל את הפירות הוא זה שמוגדר הבעלים של הקרקע. ר"י סבר שהאדם שגוף הקרקע שייך לו הוא הבעלים

רווקה (ישראלית) שזינתה, גיורת ושפחה שהשתחררה

ר' יוסי: כולן רשאיות להתחתן מייד,

שמואל ב': ישראלית קטנה (שזינתה), וגיורת בכל גיל - רשאיות להתחתן מיד
ישראלית גדולה (שזינתה) - צריכה להמתין,

שמואל א': גיורת קטנה - רשאית להתחתן מיד
ישראלית בכל גיל (שזינתה) וגיורת גדולה - צריכות להמתין,

טעמם של ר' יוסי ושמואל ב':
אישה שמזנה מתהפכת ולכן אין חשש שהתעברה (ושמואל ב' גזר על ישראלית גדולה למרות שאין חשש שהתעברה)

טעמו של שמואל א':
א. אישה שמזנה יכולה להתעבר למרות שאין חשש שתעבר
ב. גזרו על ישראלית קטנה שזינתה

אבל על גיורת ועל קטנה שנישאת והתחלפה (המקרה של המשנה) לא גזרו - כיוון שאינן שכיחות.

פרק רביעי

משנה

החולץ למעוברת

כשילדה ילד: מותרים זה בקרובי השני, ואינה פסולה מכהונה,
כשילדה נפל: אסורים זה בקרובי השני, ופסולה מכהונה.

המייבם מעוברת

כשילדה ילד: יוציאה, וחייבים קרבן חטאת
כשילדה נפל: ישאירה,

כשספק האם הולד של המת או של היבם

יוציא (מספק),
חייבים קרבן אשם תלוי (המובא על ספק),
הולד כשר (לא משנה מי אביו)

תוקף החליצה והייבום - כשהפילה

ריש לקיש: ואינה נחשבת חליצה (צריכה חליצה מהאחים)
ר' יוחנן: נחשבת חליצה (לא צריכה עוד חליצה)

ריש לקיש: ואינו נחשב ייבום (וצריך לייבמה)
ר' יוחנן: נחשב ייבום (ואינו צריך לייבמה)

אבוי: לגבי ייבום מודה ר' יוחנן שאינו ייבום,
רבא: גם בייבום נחלקו (שהרי מי שאינה יכולה להתייבם אינה יכולה גם לחלוץ)

טעמם של ר"י ור"ל מסברא:

ר"י: אם היינו יודעים עכשיו שהעיבור אינו עיבור היינו קובעים בוודאות שהיא בת חליצה וייבום,
ר"ל: העובדה שבעתיד נדע דבר מסויים אינה מסייעת לנו בהווה,

טעמם של ר"י ור"ל מפסוק:

ר"י: **וְאִם אִין דְּבַר** - - בסופו של דבר אין לו בן,
ר"ל: **וְאִין דְּבַר** - עליך לוודא שאין סיכוי שיהיה לו בן

הדיון בשיטת ר' יוחנן ור"לא. הדיון סביב המשנה שלנו

המשנה דנה בחליצה ובייבום למעוברת שהפילה – המשנה לא קובעת במפורש האם החליצה והייבום נחשבים. בגמרא מובאות שתי גירסאות לבירור השיטות:

ג' א': קושיה: מהמשנה משמע כר' יוחנן (המשנה לא מצריכה חליצה או ייבום נוסף)
ג' ב': קושיה: מהמשנה משמע כר"ל (המשנה לא כותבת שאינה צריכה חליצה וכותב שיקיים – ייבם מחדש) תשובה: ניתן ליישב גם כר"ל,

ב. ניסיון הוכחה מבריתא (ר"ל)

הברייתא קובעת שהמייבם מעוברת – צרתה לא תנשא - מחשש שהולד נפל:

קושיה: מכאן שייבום לאישה מעוברת אינו ייבום (לכן לא סומכים על הייבום שנעשה כשהיא מעוברת)

תשובה: אביי: ר"י מודה שייבום למעוברת אינו מועיל (נחלקו רק בחליצה)

רבא: צרתה לא תנשא מחשש שהולד בן קיימא - ואז הייבום לא מועיל (כיוון שיש ולד) אבל ההיתר לשוק חל רק בלידת הילד

שלב א': במקור גרסו בבריתא ולד של קיימא –
שלב ב': הגמרא חשבה שיש לשנות את הגירסא לנפל
שלב ג': רבא בתשובתו החזיר את הגירסא הראשונית למקומה.

ג. ניסיון הוכחה ממשנה בסוף המסכת (ר"ל)

המשנה קובעת שאסור לאישה להתייבם או להתחתן לפני שהיא מוודאת שצרתה לא מעוברת

קושיה: אם חליצה למעוברת מועילה - מדוע שלא תחלוץ ותותר לשוק?

תשובה: א': כיוון שאם צרתה מעוברת החליצה אינה חליצה וצריך כרוז כדי להתירה לכהונה (וחוששים שלא ישמעו עליו ותהיה תקלה)

ב. המשנה אסרה רק לינשא או לייבם – אבל פתרון החליצה אכן אפשרי

שלושת המחלוקות שבהם פוסקים כר"ל (ולא כר"י)

א. חליצת וייבום מעוברת לא מועילות (המח' שלנו)

ב. כדי שחלוקת נכסים מחיים תועיל צריך להזכיר לשון מתנה כלפי כל האחים,

ג. קנין פירות הוא כקנין הגוף (עין ביאור מושגים)

הצורך בלשון מתנה קיים רק אם הזכיר גם לשון ירושה – אבל אם לא הזכיר ירושה לא צריך להזכיר לשון מתנה.

יבמות לו: (הנקודותיים ש13) עד לח. (המשנה)

ביאורי מושגים

נפל - ילד שנולד אחרי 9 חודשים מוגדר כבן קיימא כבר מרגע לידתו. כאשר לא ברור האם הילד הוא בן 9 חודשים או 7 חודשים מחכים עד שיעברו 30 יום ורק לאחר מכן הוא מוגדר בן קיימא. אם הילד מת רח"ל בתוך שלושים יום שלא מסיבה חיצונית הוא מוגדר ספק נפל. לעומת זאת אם סיבת המוות היתה חיצונית (נטרף או נפל מהגג רח"ל) נחלקו רשב"ג וחכמים האם הוא נחשב בן קיימא או ספק נפל.

נשא אישה באיסור

יבם מעוברת וילדה נפל: ר' אליעזר: יוציא (כיוון שהסתכן באיסור אשת אח) משנתנו: יקיים,

נשא מעוברת או מיניקת חבירו: ר"מ: יוציא ולא יחזיר לעולם (כיוון שעבר על איסור דרבנן) חכמים: יוציא (בגט) וכשיעבור הזמן רשאי להחזיר.

היחס בין ר' אליעזר לר' מאיר

רבא: שניהם סברו אותו דבר (מי שמקדש באיסור קונסים אותו)

אבוי: ייתכן שחלקו אחד על השני (ר"א החמיר בייבום כיוון שמדובר באיסור תורה, ר"מ החמיר במעוברת חבירו כיוון שחכמים עשו סייג גדול לדבריהם)

הצורך בגט במקרים הבאים

כהן:

על אף שלא יוכל להחזירה (כהן אסור בגרושה) חייב לגרשה,

ברח:

מח' אמוראים האם חייב לגרשה (האמוראים הסתפקו האם כיוון שברח לא חוששים שיבוא עליה)

במקרה של ספק נפל יש שמקילים על כהן שלא תחלוץ - אבל שם זה משום שסומכים על דעת חכמים הסוברים שאינו נפל.

כאן אין על מי לסמוך ולכן חייב לגרשה.

ציטוט מהמשנה

המקרה: לא ברור אם הילד נולד אחרי 9 חודשים (והוא בנו של הראשון) או שנולד אחרי 7 חודשים (והוא בנו של האחרון) **הדין:** ספק האם הוא בנו של הראשון או של האחרון

כיוון שלא הוכר עוברה לאחר 3 חודשים - לא סומכים על כך שרוב הנשים יולדות אחרי 9 חודשים.

מעמדו של ספק ממזר

ר' אליעזר ורב: אסור בכל העולם (לא בממזר - שמא הוא כשר, לא בכשר שמא הוא ממזר, לא בספק שמא אחד כשר והשני ממזר) הלל ושמואל: מותר גם בממזר ודאי וגם בממזר ספק.

רבא: הלכה שאסור בכל העולם וכך סבר רבא"י (בניגוד לת"ק שהתיר) **אבוי:** הלכה שמתר בודאי ובספק וכך סבר רבא"י (בניגוד לת"ק שאסר)

אמירות של רבא"י בעניין קידושין

- א. אסור לישא נשים בשתי מקומות שונים - מחשש שהדבר יביא לנישואי אח ואחות (שלא ידעו על כך שהם אחים)
- ב. אסור לישא אישה כשדעתו לגרשה (אל תחרוש על רעך רעה והוא יושב לבטח עימך)

ולאדם מפורסם מותר - כיוון שגם האח וגם האחות יודעים שהם בניו.

ירושתו של הספק

כלל א': כשיש מישוהו שהוא ודאי יורש - והספק רוצה להצטרף ולירש גם הוא: הודאי מקבל הכל (אין ספק מוציא מידי ודאי)
 כלל ב': כשלא ברור מי היורש: חולקים (ממון המוטל בספק חולקים)

מה הדין במקרה הבא:

שלב א': היבם והספק חלקו בנכסי המת (לפי כלל ב')
שלב ב': היבם מת.

הספק:

טענת בני היבם: אנו יורשים את היבם בתורת ודאי ואתה רק ספק - לכן אנו נקבל הכל (לפי כלל א')
טענת הספק: אתם טוענים שאני בנו של המת ולא של היבם - אם כך החזירו לי את הכסף שהיבם קיבל בשלב א' על דעת זה שאולי אני בן היבם.

הדין:

ר' אבא: קם דינא - מה שהיה היה ולא פותחים אותו מחדש לדיון,
 ר' ירמיה: הדר דינא - פותחים מחדש את שלב א' לדיון.

אדמון וחכמים נחלקו במקרה דומה

המקרה:

שלב א': אדם איבד דרך באחת מ 4 שדות השייכות ל 4 אנשים שונים - ואינו יודע באיזו השדה נמצאת השדה.
שלב ב': 4 האנשים מכרו את השדה לאדם אחד

הדין:

אדמון: יכול לתבוע מהאדם שיחזיר לו את הדרך - כיוון שברור שהדרך נמצאת באחת משדותיו,
חכמים: אינו יכול לתבוע מהאדם שיחזיר את שדהו - כיוון שהאדם יכול לאיים שיחזיר את השדות לארבעת בעליה.

הגמרא טוענת שהמחלוקות לא מקבילות:

ייתכן שאדמון אמר את דבריו רק בשדות כיוון שיש שם טענת ודאי ברורה (יש לי דרך ודאית בשדותיך) אבל בייבום הספק לא יודע מדין מה מגיע לו,

ייתכן שחכמים אמרו את דבריהם רק בשדות כיוון ששם ניתן להחזיר את הגלגל אחורה (הוא יכול להחזיר את השדות לבעליהם המקוריים) אבל בייבום אי אפשר להחזיר את הגלגל אחורה.

יבמות לח. (המשנה) עד לט. (המשנה)

ביאורי מושגים

סתם נכסים שהאשה מכניסה (או יורשת במהלך הנישואים) הינם נכסי מלוג. נכסים אלו הינם בבעלות משותפת לבעל ולאשה. נכסים שהאשה רוצה 'לבטח' וולוודא שבכל מקרה יהיו לה נכסים בשווי מסויים נקראים נכסי צאן ברזל ואותם הבעל מחזיר לפי השווי בזמן הנישואין.

תחילת המשנה

חלק א' - שומרת יבם שנפלו לה נכסים

כולם מודים: הנכסים שלה לחלוטין, (רשאית למוכרם ולתיתם במתנה)

חלק ב' - שומרת יבם שמתה

ב"ש: נכסי מלוג - מתחלקים בין יורשי האשה ליורשי הבעל,
ב"ה: נכסי מלוג - ליורשי האשה,
 נכסי צאן ברזל והכתובה - ליורשי הבעל.

מה ההבדל בין חלק א' לחלק ב'?

עולא

חלק א':

מתייחס לאשה מאורסת שנפלה לייבום,

חלק ב':

מתייחס לאשה נשואה שנפלה לייבום.

שומרת יבם מאירוסין - נחשבת פחות ממאורסת
 לכן הנכסים שלה לחלוטין (בניגוד למאורסת שלפי ב"ה לכתחילה אסור לה למכור)

שומרת יבם מנישואין - נחשבת פחות מנשואה
 לכן הנכסים מתחלקים בין המשפחות (לפי ב"ש) או מגיעים רק למשפחת האשה (לפי ב"ה) (בניגוד לנשואה שנכסיה שייכים לבעל)

רבה

חלק א':

מתייחס לשומרת יבם חיה,

חלק ב':

מתייחס לשומרת יבם מתה.

מדובר על שומרת יבם מנישואין - שהיא ספק נשואה - לכן:

כשהיא חיה:
 היא מחזיקה בתורת ודאי (ומשפחת הבעל בתורת ספק) - וספק לא מוציא מידי ודאי

כשהיא מתה:
 אף אחד לא מוחזק בתורת ודאי

אביי

חלק א':

מתייחס לנכסים שנפלו כשהיתה שומרת יבם,

חלק ב':

מתייחס לנכסים שנפלו כשהיתה נשואה

כשנפלו כשהיא שומרת יבם:
 הם רק שלה

כשהיא מתה:
 יש להם החזקה משותפת בנכסים (ידו כידה)

רוא חולק וסובר שידו עדיפה מידה ולכן הוא מסביר אחרת את המשנה

רבא

חלק א':

מתייחס לשומרת יבם רגילה,

חלק ב':

מתייחס לשומרת יבם שעשו בה מאמר

מדובר בנכסים שנפלו כשהיא שומרת יבם:

במקרה רגיל: הם רק שלה
כשעשה מאמר: היא ספק נשואה ולכן הם שותפים בנכסים

הקושיות על השיטות השונות

א. קושיה על כל השיטות (חוץ מרבה)

בחלק ב' כתוב שהאישה מתה
 - אבל לפי כל השיטות (חוץ מרבה) ההבדל בין החלקים אינו בכך שהיא מתה
 - אם כך מדוע המשנה לא כתבה את ההבדל האמיתי בין החלקים.

ב. קושיה על רבה ותירוץ

רבה טוען שלפי ב"ש ספק לא מוציא מידי ודאי
 - אבל כשיש ספק האם האב מת ראשון או הבן - בעל החוב חולק - למרות שהוא ספק והיורשים הם ודאי.

תשובה:

ב"ש סוברים ששטר העומד לגבות נחשב כגבוי - ולכן בעל החוב הוא גם ודאי.

המשך המשנה

מהרגע שהיבם מייבם את האישה

היא נחשבת: כאשתו לכל דבר,
חוץ מכך: שהכתובה נגבית מנכסי האח המת

ולכן הוא מגרשה בגט (ולא בחליצה)
 ורשאי להחזירה אחרי הגירושין (ולא אוסרים אותה משום אשת אחיו)
המקור: 'אל תקנה לך אשה' - מהרגע שלקחה לאישה היא אשתו לכל דבר

חכמים תיקנו שאם אין למת נכסים - היא גובה את כתובתה
 מנכסי היבם (כדי שלא תהיה קלה בעניו להוציאה)

מדוע גובה מנכסי המת - 'אישה תיקנו לו מן השמים'

יבמות לט. (המשנה)

ביאורי מושגים - בעמוד הבא

משנה

סדרי עדיפויות בייבום

לכתחילה - הייבום מוטל על הגדול,
לא רצה הגדול - מעבירים לשאר האחים,
לא רצו האחים - חוזרים לגדול.

רצה לחכות שאחד האחים יוכל לייבם (יגדל, יבוא ממדינת הים או יתפכח מחרשותו) - לא ממתנינים.

סדרי עדיפויות בחליצה (שתי גירסאות על מח' ר"י וריב"ל)

דעה א': חליצת גדול קודמת **אפילו לייבום קטן**,

דעה ב': חליצת גדול קודמת רק לחליצת קטן (אבל לא לייבום קטן),

דעה ג': בחליצה **לא חשוב הסדר**.

אפילו לדעה ג' אם אף אחד לא רוצה לחלוץ כופים דווקא את הגדול (כיוון שמצוות הייבום מוטלת בראשונה עליו) ולכן המשנה קבעה ש'חוזרים אצל גדול'

סדרי עדיפויות בין חליצה לייבום

אבא שאול: **אין לייבם** (כיוון שהייבום שלא לשם הקמת זרע עובר על איסור אשת אח)

רב ור' יהודה: הדבר נתון **לבחירתו** של היבם (וכך צייתה התורה שתהיה אפשרות ליבם לבחור)

חכמים: עדיף **לייבם** (גם אם לא מתכוון לשם מצווה)

ר' יצחק סובר שבתחילה סברו כאבא שאול ולכן לא נתנו לייבם - וכיום סבורים כחכמים ולכן מעדיפים שייבם

הברייתא

מנחה
 בתחילה - היתה רשות,
 כשהוקדשה המנחה - נאסרה עליו,

אחרי הקרבת הקומץ:
'מנחות תאכל' - אינה חוזרת למצבה הראשון

היבמה
 בתחילה - היתה רשות,
 כשהתחתנה עם אחיו - נאסרה עליו,

כשמת אחיו:
'יבמה יבא עליה' - אינה חוזרת למצבה הראשון

מה הכוונה - 'אינה חוזרת למצבה הראשון'

רבא: בתחילה היה **רשות** לישא אותה - כעת **מצוה** לישא אותה (כחכמים)
 בתחילה היה **רשות** לאכול את המנחה - כעת **מצוה** על הכהן המקריב לאכול את המנחה.

ריב"א: בתחילה היה **מותר** לישא אותה לכל מניע (גם ליופי) - כעת **אסור** לישא אותה לשם יופי (אלא רק לשם המצוה - כאבא שאול)
 בתחילה היה **מותר** לאכול את המנחה בכל דרך שהיא - כעת **אסור** לאכול אותה כשהיא חלוטה (אלא רק כשאינה חלוטה)

ביאורי מושגים

הגרי"ד סולובייצ'יק מסביר בספרו 'אדם וביתו' כי התורה רואה עניין כפול בחיבור שבין האיש והאישה. מטרה אחת היא הולדה ויצירת חיים משותפים (פרו ורבו), והמטרה השנייה היא החיבור שבין האיש לאישה ('לא טוב היות האדם לבדו'). מטרת כפולות אלו מובילות את בני הזוג לכל אורך חיי המשפחה שלהם.

במקרה של ייבום המוקד של ההולדה ויצירת הזרע הופך להיות מרכזי (כדי להקים שם לאח) בעוד שהחיבור בין האיש לאישה הוא בעייתי (שהרי היא אשת אחיו) חכמים סברו שלמרות שהעיקר הוא יצירת הזרע עדיין אם מופיע המימד הנוסף של החיבור בין איש לאישה זה בסדר. אבא שאול סבר שכל ההיתר הוא רק לשם המטרה של קיום הזרע וכל חיבור שמטרתו היא החיבור עצמו (ולא הולדת זרע) הוא בעייתי.

(עניין זה בא לידי ביטוי גם בתשמיש עצמו. חז"ל אסרו לשמש עם בגדים כיוון שמטרת התשמיש אינה רק קיום הזרע אלא גם החיבור שבין איש לאישה. אולם בירושלמי מופיע סיפור על יבם שבא על יבמתו דרך סדין והוליד ממנה בנים צדיקים. ברור שתשמיש דרך סדין הינו דבר פסול בנישואין רגילים אולם לשיטת אבא שאול שבייבום מטרת הנישואים היא רק הולדת הזרע צריך להמנע מכל הנאה או חיבור בין האיש לאישה. לכן לשיטת אבא שאול יש לשבח את היבם שבא על אשתו דרך סדין.

(למרבה הצער אנשים בורים ועמי ארצות שברוב יהירותם מחזיקים מעצמם ידענים לקחו את הסיפור של הירושלמי והסדין והפכו אותו לקו כללי של היהדות בנוגע לחיבור שבין איש לאישה. ולא היא. התורה מחשיבה מאוד את החיבור שבין האיש לאישה ונותנת לו מקום חשוב ומשמעותי. מכאן אזהרה חמורה להזהר מאוד לא להגיע למסקנות על סמך אמירה מסויימת ללא הבנת מכלול הנסיבות והשיקולים. וה' ירחם על אותם יהירים שהוציאו את דיבת התורה רעה)

יבמות מ. (המשנה) עד מא. (המשנה הראשונה)

המשנה

למי הולכים נכסי המת

אחרי ייבום	אחרי חליצה
<p>כשהאב מת: למיבם ('<i>ink se fe</i> ינוי')</p> <p>כשהאב קיים: ת"ק: למיבם ר"י: לאב</p>	<p>כשהאב מת: לאחים (אין לחולץ עדיפות)</p> <p>כשהאב קיים: לאב (האב קודם לבניו)</p>

טעמו של ר' יהודה:
'הסכור אכר תלף' - כפי שבכור מקבל את חלקו רק כשהאב אינו בחיים - כך גם המיבם.

ר' נחמן, ר' ינאי:
הלכה כת"ק,
עולא, ר' יצחק:
הלכה כר' יהודה,

אבל בניגוד לבכור היבם אינו מקבל אחרי מיתת האב את החלק הנוסף.
(*ink se fe* ינוי' - ולא על שם אביו)

משנה

היחס שבין החולץ - לחלוצה

החולץ: אסור בקרובותיה - ובצרות של הקרובות

הקרובות האסורות:
אימה, סבתה,
בתה, נכדתה,
אחותה (כל עוד החלוצה חיה)

החלוצה: אסורה בקרוביו.

הקרובים האסורים:
אביו, סביו,
בנו, נכדו,
אחיו ובני אחיו

היחס שבין החולץ - לצרת החלוצה

החולץ: מותר בקרובותיה (ואסור בה כמובן)

הסיבה שצרת הקרובה אסורה - בעוד שקרובת הצרה מותרת:
כשהחלוצה הולכת לב"ד הולכת איתה הקרובה שלה - יש חשש שהאנשים יתבלבלו ביני הן ולכן הקרובה וצרותיה אסורות.

איסור קרובות חלוצה הוא מדרבנן - למרות זאת חכמים אסרו גם את השניות של החלוצה

מניין שאסרו בחליצה גם שניות:
הברייתא קובעת שהחלוצה אסורה **בבן בתו** של החולץ
- מבחינת בן הבת - החלוצה היא חלוצת הסבא
- חלוצת הסבא - מקבילה לאשת הסבא שאסורה רק מדרבנן.
מכאן שחכמים אסרו שניות בחלוצה

הערות

א. הוכחנו מהברייתא ולא מהמשנה כיוון ש:
ייתכן ובן הבת שמוזכר במשנה הינו בן הבת של הסבא

ב. ההוכחה היא מבן הבת ולא מבן הבן של החולץ כיוון ש:
החולץ הינו האח של בעלה הקודם,
- לכן בן הבת של החולץ הוא בן הבן של אחי בעלה,
- לכן החלוצה היא אשת אחי סבו שאסורה בגלל בעלה המת
ובלי קשר לחליצה

ר' יוסף: אם קרובות הצרה מותרות - סימן שהצרה לא נחשבת בסיפור החליצה ולכן חוזרת לאיסור אשת אח הראשון,

ר' יוחנן: אין להוכיח כלום מקרובות הצרה כיוון שכל האיסור כאן הוא רק מדרבנן (והצרה אסורה רק בלאו)

יבמות מא. (המשנה הראשונה) עד מב. (ש6)

ביאור מושגים

איסור הבחנה - ההלכה מצריכה לחכות בין נישואים לנישואים 3 חודשים. הנימוק שמופיע בעמוד הבא לכך הוא כדי להבחין בין זרע של א' לזרע של ב' וההסבר המקובל לכך הוא כדי לדעת מיהו אביו של הילד. אולם ניתן להציע גם הסבר נוסף ולפיו ההבחנה הינה תקופת צינון בין קשר אחד למשנהו. הצורך בהפרדה בין זרע לזרע אינו כדי לדעת מי האב אלא כי יש צורך מהותי בכך. לכן גם כשאינן חשש שהתעברה אנו מצריכים את תקופת הצינון הזאת (להרחבה עיין במאמר 'דין הבחנה' שפורסם בספר 'מאמר יבמין' עמ' 304)

משנה

אחות של חלוצה

אסורה מדרבנן (לכן חולצת ולא מתייבמת)

אחות של גרושה

אסורה מהתורה (לכן מופקעת מייבום)

אחות של זקוקה (שקידשה אחרי שאחותה הזקוקה נפלה לייבום)

אם אחיו חלץ או ייבם את הזקוקה - האחות מותרת,

אם הזקוקה מתה - האחות מותרת,

אם אחיו מת - מגרש את האחות וחולץ לזקוקה

כשהאחות המקודשת עצמה מתה - מה דין הזקוקה:

שמואל ור"א: אסורה בייבום

(כיוון שנאסרה שוב אינה מותרת)

רב ור"ח: מותרת לייבום

(כיוון שלפני שנאסרה היתה מותרת היא

חוזרת להתירה הראשון)

המקרה שלנו שבו:

הזקוקה היתה מותרת (בזמן הנפילה) נאסרה (כשקידש את אחותה) ושוב עומדת להיתר (כשאחותה מתה)

- הינו מקרה ביניים בין שני מקרים קיצוניים:

מקרה קיצוני לכיוון אחד (שבו אף פעם לא היתה מותרת):

האשה היתה אסורה (היתה אחות אשתו כבר בזמן הנפילה) - ועומדת להיתר (כשמתה אחותה)

הדין:

אסורה לפי כולם (כיוון שמעולם לא היתה מותרת)

מקרה קיצוני לכיוון השני (שבו היתה אסורה רק לפני הנפילה ובנפילה היתה מותרת):

האשה היתה אסורה לפני הנפילה (אחיו גירש אותה) ועומדת להיתר בזמן הנפילה (אחיו החזירה לפני מותו)

הדין:

ר' אליעזר: בכל מקרה שבו היתה אסורה - נשארת אסורה,

תכמים: כיוון שבזמן הנפילה היתה מותרת - מותרת (במקרה זה אפילו שמואל ור"א יכולים להודות שכיוון שהאיסור

היה לפני הנפילה היא מותרת)

משנה

ואחרי החליצה אינה צריכה להמתין כלל

יבמה -
צריכה להמתין (שלושה חודשים) - לפני ייבום או חליצה
גרושה ואלמנה -
ת"ק: כולן - **צריכות להמתין**
ר' יהודה: מי שהיו ארוסות - **ינשאו מיד** (חוץ מארוסות ביהודה)
 מי שהיו נשואות - יתארסו מיד (וימתינו לפני הנישואין)
ר' יוסי: גרושות - כמו ר' יהודה
 אלמנה - צריכה לחכות (מפני האבל)

מדוע אסור לחלוץ תוך שלושה חודשים

ר"ל

כיוון שחליצת מעוברת לא מועילה (וחוששים שהיא מעוברת)

ר' יוחנן (הסבור שחליצת מעוברת מועילה):

אפשרות א'

דחיה: מדוע אישה שהיא כבר גרושה (ופסולה ממילא לכהונה) אסורה לחלוץ

אם היא מעוברת היא מותרת לכהונה (כיוון שהתברר שלא נפלה לייבום) אנו חוששים מישהו לא ישמע את הכרוז (שמודיע שהיא מותרת לכהונה) ויבואו לידי תקלה.

אפשרות ב'

דחיה: מדוע אין לחלוץ לאישה שהיתה רק מאורסת (ובכל מקרה אין לה מזונות)

כיוון שהיא מפסידה מזונות

אפשרות ג'

קושיה: מדוע במקרה שלא יודעים אילו מבין שתי אחיות נפלה לייבום מתירים לחלוץ?
תשובה: שם הבעיה אינה מהותית אלא חוסר ידיעה - בעוד שכאן הבעיה היא מהותית - גם אם נדע שההריון אינו טוב אסור לייבם

כיוון שכאשר אסור לייבם לכתחילה גם אין לחלוץ

מזונות היבמה

עד שלושה חדשים - ניזונית משל בעלה המנוח,
 אחרי שלושה חדשים - אינה ניזונית (אבל אם הכריחו את אחד היבמים לייבמה ניזונית משל היבם אא"כ הוא קטן שאז אינה ניזונית)

יבמות מב. (ש6) עד מג. (הנקודתיים ש14 מהסוף)

ביאורי מושגים

24 חודשים של מעוברת: יש שסברו שצריך להמתין 24 חודשים של שלושים יום (שנתיים עבריות ועוד 12 יום), יש שסברו שהיא צריכה להמתין 24 חודשי ירח (שנתיים עבריות) ויש שסברו שהיא צריכה להמתין 24 חודשים לועזיים (שנתיים של שנות חמה ולא שנות לבנה)

מדוע צריך להמתין בין נישואין לנישואין

אבי: 'להיות לב לאלהים ולצרע אחרי' - יש עניין לדעת מי הוא זרעו של מי (האם הוא זרעו של פלוני או של אלמוני, האם הוא זרע של קדושה או לא של קדושה)

רבא: כדי למנוע נישואין בתוך המשפחה, ייבום שלא במקומו, וכי"ב. (שיגרמו מחוסר ידיעה מי הוא האב)

מדוע מעוברת לא תנשא (עד שנתיים אחרי הלידה)

מחשש שתתעבר שוב אחרי הלידה ולא יהיה לה חלב להניק את בנה (והאב החדש לא יטרח להעניק לתינוק שאינו שלו מזון חליפי)

מדוע מחכים דווקא שלושה חדשים

מדוע לא מספיק חודשיים וחצי: כיוון שיוולדת לשבעה יולדת למקוטעין (היא יכולה ללדת אחרי שישה וחצי חודשים)

מדוע שלא תינשא ותבדק אחרי שלושה חודשים: בדיקה אקטיבית לא עושים - כדי שלא תתגנה על בעלה, בדיקת הילוכה לא עושים - שהרי היא מחפה על עצמה (כדי שירש בנה בנכסי בעלה החדש)

ציטוט מהמשנה

ת"ק: כולן - צריכות להמתין

ר' יהודה: מי שהיו ארוסות - ינשאו מיד (חוץ מארוסות ביהודה) מי שהיו נשואות - יתארסו מיד (וימתינו לפני הנישואין)

ר' יוסי: גרושות - כמו ר' יהודה אלמנה - צריכה לחכות (מפני האבל)

ת"ק: אחרי נישואין תמיד צריך לחכות (גם אם אין סיכוי שהיא בהריון)

ר' יהודה ור' יוסי: צריך לחכות רק כשיש חשש שהיא בהריון.

ר' יוחנן בתחילה: הלכה כר' יוסי ור' יהודה (כיוון שהם רבים ות"ק הוא יחיד - שיטת ר"מ)

ר' יוחנן בסוף: הלכה כת"ק (כיוון שבברייתא סתמו כמותו)

כללי פסיקה במחלוקות תנאים

במשנה וברייתא

כשבמשנה הובאה דעה סתמית (ובברייתא המח'): הלכה כדעה שסתמו כמותה במשנה

כשבמשנה הובאה מחלוקת (ובברייתא סתם): ספק מה ההלכה,

בתוך המשנה

כשקודם הובאה המחלוקת (ואח"כ סתם): הלכה כדעה שסתמו כמותה בהמשך,

כשקודם הובאה הדעה שסתמו כמותה (ואח"כ המח'): אין הלכה כדעה שסתמו כמותה.

ואם המשנה משובשת או שמפורש בה שזו רק דעה מסויימת - הלכה כברייתא

האם מחכים שלושה חדשים מלאים - לפני האירוסין

רחב"א: מספיק לחכות רוב חודש ראשון, חודש שני מלא, ורוב חודש שלישי, (מעט יותר מחודשיים)

אמימר: אפשר לארס כבר ביום התשעים,

להלכה: אפשר לארס רק ביום התשעים ואחת

אמימר מודה שלעניין נישואין ולעניין 24 חודשים של מעוברת צריך לחכות את כל הימים.
(ומותר לישא רק ביום התשעים ואחת ולמעוברת רק אחרי שמלאו 24 חודשים)

יבמות מג. (הנקודותיים ש13 מהסוף) עד מג. (המשנה)

ביאורי מושגים
 ישנן שני סוגים של אבלות. אבלות שבאה להתמודד עם מאורע טראגי ואבילות שבאה להזכיר מאורע טראגי. אבלות שבאה להתמודד עם מאורע טראגי (מותו של אדם קרוב) מתחילה בעוצמה גדולה ולאט לאט העוצמה פוחתת (יום ראשון אנינות, שלושה ימי בכי, שבעה ימים שבהם יושבים בבית, 30 יום, ועל הורים יב חודש)
 אבילות שבאה להזכיר מאורע טראגי מההיסטוריה מתחילה בעוצמה נמוכה ולאט לאט העוצמה עולה (שלושת השבועות, תשעת הימים, שבוע שחל בו, תשעה באב)
 הבדלים נוספים בין סוגי האבילות מופיעים בסוגייתנו. איסור משא ומתן חזק יותר באבילות ציבורית וזאת כדי ליצור תחושה של כאב, לעומת זאת איסור אירוסין חזק יותר באבילות פרטית וזאת כיוון שמדובר על אירוע משמעותי מאוד עבור האדם הבודד (גם אם מימד השמחה שבו אינו חזק).

ציטוט מהמשנה

ר' יוסי: לאלמנה אסור להתחתן (בשלושים הימים) לאחר מות בעלה - משום אבלות

קושית רבא

קושיה זו הינה שיפור של קושית ר"ח שעשה ק"ו על דין כיבוס

השבוע שלפני ט' באב אסור במשא ומתן - ובכל זאת מותר לארס בו, מדוע בימי השלושים המותרים במשא ומתן - אסור לארס?

תשובות הגמרא

תשובה א'

ר' יוסי אינו אסור לארס אלא לישא.
 נוסח א': לגרושה מן הנישואין מותר להנשא מייד - ולאמנה אסור (לפי נוסח זה אין דין הבחנה לפי ר' יוסי בשום מצב)
 נוסח ב': לגרושה מן האירוסין מותר להנשא מייד - ולאמנה אסור (אבל לגרושה מן הנישואין אסור לינשא וזהו דין הבחנה לפי ר"י)

נוסח ב' נדחה - שהרי במקרה של אלמנה מן האירוסין אין דין אבלות (מתחייבים באבלות רק בנישואין)

תשובה ב'

היתר אירוסין בשבוע שלפני ט' באב תלוי במח' תנאים (ור' יוסי אכן אסר אירוסין גם בשבוע שלפני ט' באב)

דחיה: הברייתא שאוסרת אירוסין (בשבוע שלפני ט' באב) אוסרת סעודת אירוסין ולא את האירוסין עצמם

תשובה ג'

יש הבדל בין אבלות של ציבור על מאורעות ישנים - לבין אבלות של יחיד על מאורע שקרה עכשיו. (באבלות ציבור מחמירים יותר במשא ומתן - באבלות של יחיד מחמירים יותר באירוסין)

יבמות מג: (המשנה) עד מד: (ש3 מהסוף)

ביאורי מושגים
 פסולי כהונה: התורה אסרה לכהן להתחתן עם אישה זונה וחללה... ואישה גרושה מאישה. חכמים (יבמות סא): נחלקו מהי אישה זונה (אחת הדעות היא שזונה היא מה שאנו מכנים זונה) הדעה המקובלת היא שזונה היא אישה שנבעלה למישהו שהיא אסורה עליו או לגוי (אישה שנבעלה לגוי – אסורה לכהן).

המשנה

כמה נשים שנפלו לייבום

אם הן היו נשואות לאחים שונים: מותר לאחד לייבם את כולן,

אם הן היו נשואות לאח אחד: ייבום או חליצה של אישה אחת פוטר את שאר הנשים. (ואם אחת הנשים פסולה - אם חולץ חולץ לה)

ובתנאי שיש לו את האמצעים לישא את כולן (אחרת חובה על ב"ד להמליץ לו שלא לייבם את כולן) ובתנאי שלא ייבם יותר מ- 4 נשים (כדי שיהיה לו פנאי מספיק לכל אחת)

מכאן למדנו כלל חשוב: 'לא ישפוך אדם את מי בורו ואחרים צריכים להם'

מניין שלא ניתן לייבם אישה אחת ולחלוץ לשניה:
 'אם לא יבנה את בית אחת - ניתן לחלוץ רק במקרה שבו אם רצה יכול לייבם.
 מניין שיש מצווה לייבם גם כשיש שתי נשים ומעלה:
 'יבמתו' - 'יבמתו' - ריבוי

מניין שניתן לייבם רק אישה אחת:
 'לא יבנה את בית אחת' - בונים רק בית אחד
 מניין שניתן לחלוץ רק לאישה אחת:
 'בית חלוצה הנצלה' - חולצים רק לבית אחד,

המשנה

מעמד הולד בנישואי איסור

המחזיר גרושתו או חלוצתו (איסור לאו): ר"ע: הולד ממזר, חכמים: הולד כשר

הנושא קרובת חלוצתו (מה' מה תוקף האיסור): ר"ע: הולד ממזר, חכמים: הולד כשר

הנושא קרובת גרושתו (איסור כרת): כולם: הולד ממזר

בניגוד לדעה המקובלת (לפיה קרובת חלוצה אסורה מדרבנן) ר"ע סבר שאיסור קרובת חלוצה הינו מהתורה ('בית חלוצה הנצלה' - חלוצתו נחשבת ביתו)

בתחילה הגמרא ניסתה לשנות את הגירסא בגמרא - אולם לא נמצא לשינוי הגירסא הזאת ביסוס

שיטת ר' יוסף בשם ר' שמעון (בנו של רבי)

אפשרות א' - נדחתה:

גם שמעון התיימני שמתיר איסורי לאו לקהל - אוסר אותם לכהונה (ק"ו מאלמנה שאיסורה מצומצם לכה"ג - ובכל זאת בתה פסולה לכהונה)

דחיה: לא ניתן ללמוד ק"ו מאלמנה שהרי אלמנה - היא עצמה מתחללת (בניגוד למחזיר גרושתו שאינה מתחללת בביאה זו)

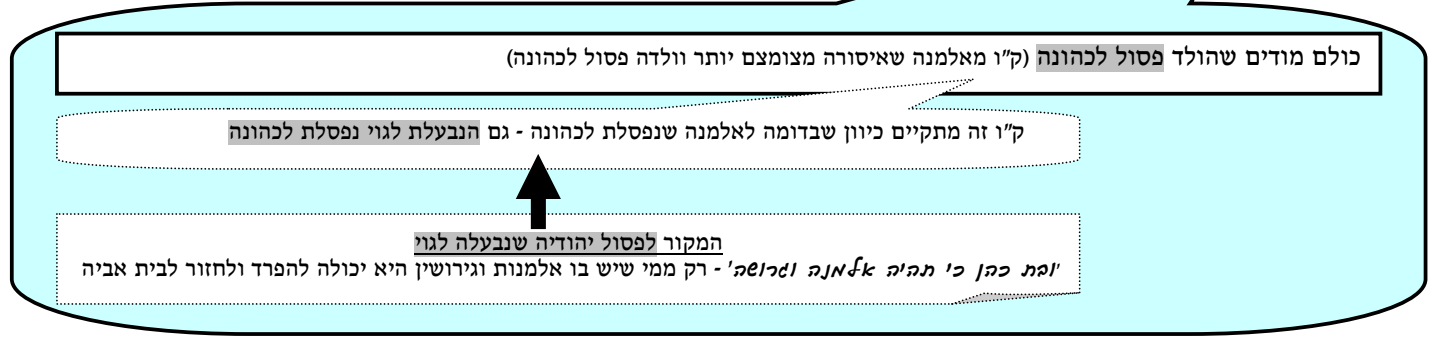
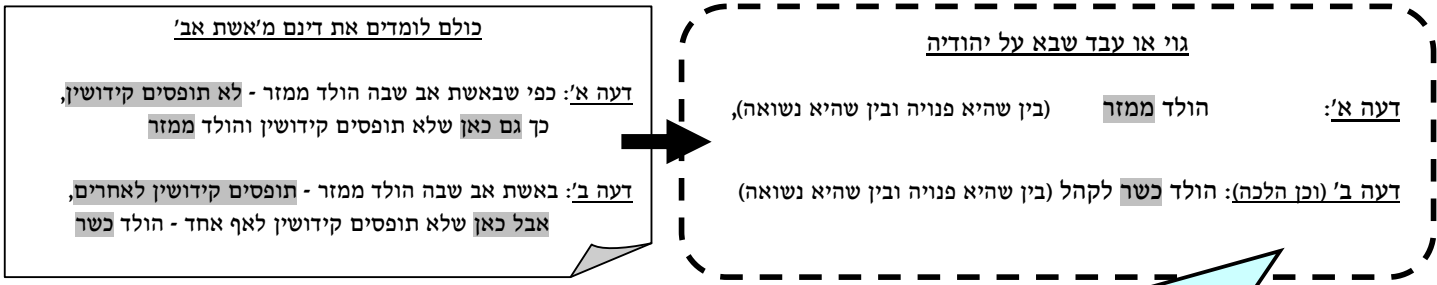
אפשרות ב':

גם ר' יהושע שמתיר איסורי כרת לקהל - אוסר אותם לכהונה (ק"ו מאלמנה שאיסורה מצומצם לכה"ג - ובכל זאת בתה פסולה לכהונה)

באיסורי כרת האישה עצמה מתחללת מהביאה ונפסלת לכהונה (ולכן אין לפרוך את הק"ו מאלמנה)

יבמות מד: (ש3 מהסוף) עד מה: (ש12 מהסוף)

ביאורי מושגים
 מינוי גר למשרות ציבוריות - בגמרא שלנו נקבע שמי שאימו יהודיה מותר למנותו למשרות ציבוריות פיקודיות. אולם כדי להיות מלך לא מספיק שאימו תהיה יהודיה אלא צריך שגם אביו יהיה יהודי.
 הגר"מ פיינשטיין (יר"ד ד: כו) פסק שלמשרות רבניות של ראש ישיבה משגיח וכיו"ב אין בעיה למנות גר כיוון שלב התפקיד שם היא ההוראה, הלימוד והחינוך. הכוח שיש לו לסלק תלמידים הוא רק דבר נלווה.

מי שאימו יהודיה (גם אם אביו גוי): נחשב 'מקרב עמך' - ומותר למנותו להיות גבאי

יבמות מה: (ש2 מהסוף) עד מו: (ש2 מהסוף)

ביאורי מושגים
 מילה וטבילה - שני המרכיבים של הגיור הם מילה וטבילה. כל מרכיב מעניק לגירות אופי מיוחד. מילה הינה **תיקון ושיפור** באדם בעוד שטבילה הינה **חזרה למקור**. הבדל נוסף שניתן להציע הוא שמילה מתמקדת בהגדרת השייכות הקבוצתית לאומית של האדם (היא זכרה עוד לאברהם שהצטווה למול את כל בני ביתו בלי קשר לשמירת המצוות) בעוד שטבילה מתמקדת בהגדרת הדת של האדם.

טבילת עבדות

כשגוף העבד כבר קנוי ליהודי:
 אינה יכולה להיות טבילת גרות ולהפקיע את העבדות

כשגוף העבד אינו קנוי ליהודי:
 אם הגוי פירש שטובל לגרות - התגייר והפקיע את העבדות

כיון שהגוי לא בבעלות היהודי אלא רק תחת שיעבוד שלו - מגיע השחרור ומפקיע את השיעבוד

מתי הגוף קנוי ליהודי:
 א. כשהשתעבדו למלך בגלל שלא שילמו מיסים
 ב. כשמוכרים את עצמם (כך שיטת ר' אויא - והגמרא הקשתה על כך)

אם רוצים למנוע מהעבד לטבול לשם חירות יש להפגין בעלות עליו בזמן הטבילה.

כיצד מתגיירים

ר' אליעזר: מספיק מילה ומספיק טבילה,
 ר' יהושע: מספיק טבילה,
 חכמים: צריך גם מילה וגם טבילה.

מניין שטבילה לבד מועילה (כך סברו ר"א ור"י):
 אמותינו נכנסו לקהל ישראל רק בטבילה, תגובת חכמים: לא לומדים דבר שאפשר בו אחרת מדבר שאי אפשר בו

מניין שמילה לבד מועילה (כך סבר ר"א):
 כך נכנסו אבותינו לקהל ישראל, תגובת חכמים ור"י: היתה שם גם טבילה (משה הזה על העם - ואין הזאה ללא טבילה)

גיור בשבת
 אסור להתגייר בשבת כיוון שזה נחשב תיקון האדם (לכן לפי מי שסובר שצריך גם מילה וגם טבילה - אסור לטבול בשבת לשם גירות)

בפני מי מתגיירים
 צריך להתגייר בפני שלושה דיינים (אין צורך שהם יהיו מומחים)

טבילת גירות
 1. טבילה לשם מצוה (נידה וכיו"ב) מועילה לגרות,
 2. אין טובלים בלילה,

הלכות שונות

1. יין שמזג גוי - אסור (חכמים עשו הרחקה כדי שלא יגיע לשתות יין נסך ממש)
 2. היקף איסור בישולי נכרים: רב: אינו תקף בדבר שנאכל חי, ר' יוחנן: אינו תקף בדבר שאינו עולה על שולחן מלכים

נפ"מ - תורמוס שאינו נאכל חי (ולכן אסור לרב) אבל אינו עולה על שולחן מלכים (ולכן מותר לפי ר"י)

ההיתר הוא רק לבני תורה שאין חשש שיבואו להתיר בישולי נכרים ממש

יבמות מו: (ש2 מהסוף) עד מז: (ש6 מהסוף)

ביאורי מושגים
 היחס אל הגר - בניגוד לעמים אחרים שקיבלו את המסתפחים אליהם ביחס עויין ציוטה תורתנו הקדושה להזהר היטב בכבודו של הגר (36 פעמים חזרה על כך תורתנו הקדושה) וכך כתב הרמב"ם לר' עובדיה הגר: 'דע שחובה שחייבתנו התורה על הגרים גדולה היא... באהבה רבה המסורה ללב', ועל רבו של ר' עובדיה שהעליבו וקראו כסיל אמר הרמב"ם 'ואשר השיבך רבך שלא כהוגן והעציבך והכלימך וקראך כסיל עבירה גדולה בידו... וכי שיכור היה זה?!...!'

נאמנות על יהדות

נאמנות לטעון שהתגייר
 ר' יהודה: נאמן בחר"ל (ובארץ לא נאמן) חכמים(וכן הלכה): אינו נאמן בשום מקום

נאמנות לטעון שהוא גוי
 על עצמו: נאמן,
 על בניו: רוב השיטות: אינו נאמן,
 ר"י (לפי רבינא): נאמן (אבל לא על נכדיו)

טעמו של ר' יהודה: 'מארכא' - בארץ צריך עדות אבל בחוץ לארץ אין אינטרס להיות יהודי ולכן נאמן תגובת חכמים: משם לומדים שמקבלים גרים אפילו בארץ ישראל.

ר' יהודה טען שאדם נאמן לפסול את בניו (מדין 'כיר') רנב"י: נאמנות זאת מוגבלת ליהודים (וכאן לא נאמן כיון שהוא גוי), רבינא: נאמנות זאת תקפה גם לגוי (ולכן כאן נאמן על בניו),

תהליך הגיור

אזהרה
 1. מסבירים לגר שלא כדאי להיות יהודי,
 2. אם הוא עדיין מעוניין - מתחילים מיד בתהליך הגיור

הכנה
 3. מיידעים אותו על מקצת מצוות החמורות ומקצת קלות.
 4. מיידעים אותו על מתנות עניים,
 5. מיידעים אותו על עונשן של המצוות (שעד עכשיו לא התחייב בהם)
 6. מיידעים אותו על השכר לעתיד לבוא,

לב הגיור
 7. מלים אותו
 8. אחרי שהבריא מהמילה - טובל בנוכחות 3 דיינים.
 9. בזמן הטבילה מזכירים לו שוב מקצת מצוות חמורות ומקצת קלות

קשים גרים לישראל כספחת - לכן אם אפשר להמנע מלגיייר - עדיף.

מרות ונעמי למדנו שאין להרתיע גרים יתר על המידה (לכן מודיעים לו רק מקצת מצוות)

גויים מקפידים גם על פחות משווה פרוטה - לכן מודיעים להם על מתנות עניים שהיא מצוה המנוגדת לטבע שלהם

אם חזר בו אחר סיום הגרות - אינו מועיל (ונחשב ישראל מומר)

יבמות מז: (ש6 מהסוף) עד מח: (סוף העמוד)

ביאורי מושגים
 המח' בין גאוני העולם ר' עקיבא ור' אליעזר בשאלה האם על אשת יפת תואר לגזוז את ציפורניה ולבכות את משפחתה (ר"א) או שעליה לגדל ציפורניים ולבכות את העבודה הזרה שבה היא מאמינה (ר"ע) נובעת אולי מהשאלה מה תפקיד תקופת הבכי. ר"א הבין שתפקידה הוא להכינה **לכניסה למחנה ישראל** (לכן תגלחת השיער היא בדומה למצורע שאמור להכנס בחזרה למחנה ישראל – ועשיית הציפורניים היא גזירתם. ולכן הבכי הוא על משפחתה) לעומת זאת ר"ע הבין שתפקיד התקופה הוא כדי **שהיהודי יתחרט על לקיחתה** (לכן היא מנוולת את עצמה ע"י גילוח השער וגידול ציפורניים, ולכן הבכי הוא על דבר מתועב ומשוקץ, על ע"ז)

לכן **ההשוואה** במשנתנו בין טבילת גר לטבילת עבד משוחרר - הינה רק לעצם הטבילה אבל לעניין קבלת עול מצוות יש הבדל ביניהם

מח' זו משפיעה על השאלה כיצד ניתן לעקוף את **דין אשת יפת תואר**
חכמים: רק אם היא מוכנה להתגייר,
רשב"א: ניתן להטבילה לשם עבדות ומיד אחרי זה לשחררה (ללא קבלת מצוות)

קבלת מצוות - בעבד שמשחרר
כשהספיק להיות עבד (ולהתחייב חלקית במצוות): אינו צריך לקבל,
כשלא הספיק להיות עבד (ולא התחייב עדיין בשום מצווה): **חכמים:** צריך לקבל **רשב"א:** אינו צריך לקבל

טעמו של רשב"א:
ירח - חודש, ימים - עוד חודש, **אחר כן -** עוד חודש,
קושיה על רשב"א:
'אחר כן' צריך להכפיל את התקופה (מחודשיים לארבעה)

על מפיבושת נאמר שלא עשה רגליו ולא עשה שפמו' - משם משמע כר"א שעשייה היא קיצוץ וכאן עליה לקצוץ (לעשות) את ציפורניה. - ולהרחבה עיין ביאור מושגים.

תקופת המעבר של 'אשת יפת תואר'
אורך התקופה: **ת"ק:** 30 יום, **רשב"א:** 3 חודשים
מעשיה בתקופה: ר' אליעזר: מגלחת את השער ומקצצת את הציפורניים, ר' עקיבא: מגלחת את השער ומגדלת ציפורניים,
על מה היא בוכה: ר' אליעזר: על אובדן משפחתה, ר' עקיבא: על אובדן אמונותיה הדתיות

תורתנו צייתה שגם עבד שאינו נימול צריך לנוח בשבת - לפי ר"ע המקרה הוא כשלא הספיקו למולו או כשהסכים והתחרט או כשניקה מראש על מנת שלא יימול

מקרים שבהם ייתכן שר"ע מודה שמוותר:
 א. כשהעבד הסכים בהתחלה ואז התחרט (ואז נותנים לו 12 חודש למול עצמו)
 ב. כשהעבד ניקח מראש על מנת שלא להמול

החזקת עבד שאינו מהול
ר' עקיבא: אסורה
ר' ישמעאל: מותרת.

מקרה שבו ייתכן שר' ישמעאל מודה:
 א. כשיש סכנה ביטחונית (עבד שאינו מהול עלול להסגיר סודות) יש לשחררו מיד!!!
 ב. אחרי 12 חודש (ייתכן שמדרבנן מורים לו לשחררו)

מדוע גרים סובלים

- א. כיוון שלא שמרו מצוות בני נוח כשהיו גויים
- ב. כיוון שלא שומרים את כל המצוות (מחוסר ידיעה)
- ג. כיוון שעובדים את ה' מיראה (ולא משמחה)
- ד. כיוון שהתמהמהו לפני הגיור (חיכו בין השלב שבו גילו את האמת ועד שהתגיירו)

ר' יוסי דחה טעם זה כיוון שגר שהתגייר
כקטן שנולד

יבמות מט. (המשנה) עד נ. (סוף הפרק)

ביאורי מושגים

הסתירה השלישית – מנשה מצא שלוש סתירות בין ישעיהו למשה. את הסתירה השלישית הגמרא לא מיישבת. הגמרא מביאה מח' תנאים בעניין זה. נראה שפתרון הסתירה השלישית תלוי בהנהגתו של הקב"ה את העולם שפועלת לעיתים במדידת הדין ולעיתים במידת הרחמים ולכן שתי התשובות נכונות. במידת הדין ה' לא משנה את מספר ימיו של אדם (וזהו שאמר משה – את מספר ימיך אמלא) ואילו בהנהגת מידת הרחמים ה' משנה את ימיו של אדם (ולכן ישעיהו הוסיף לחזקה שנים)

משנה + ברייתא

מאילו איסורים הולד ממזר

- ר' ישבב: כל איסורי עשה ולא
- ר' סימאי: איסורי לאו
- ר' עקיבא: איסורי לאו של קירבה,
- ר"ש התימני: איסורי כרת,
- ר' יהושע: איסורי מיתות בית דין

הערות:

- א. הלכה כר"ש התימני
- ב. בן עזאי דייק ממגילת יוחסין כר' יהושע

איסורי אחיות

בכל מקרה שבו אישה אסורה משום אחותה (אחות אישה, אחות גרושה, אחות חלוצה, אחות זקוקה וכיו"ב)
- אם מתה האחות – האישה מותרת

את חלק זה ניתן ללמוד מפשט הפסוקים

מניין יודעים מיהו ממזר

לא יקח איש את אשת אביו ולא יאלף כנף אביו... לא יבוא ממזל בקהל ה'

ר"ע: **כנף אביו** - זה איסור על אנוסת אביו (שאסורה בלאו)
- מכאן שממזר הוא מאיסורי לאו של קירבה,

ר"ס ור"י: התורה כתבה **אלף** - לרבות את כל איסורי הלאו (לפי ר"ס) או אפילו את כל איסורי העשה (לפי ר"י)

ר"ש התימני: **כנף אביו** - זה איסור על זקוקת אביו (שאסורה בכרת)
- מכאן שממזר הוא מאיסורי כרת,

ר' יהושע: **את אשת אביו** - התורה חזרה על איסור אשת אביו (שאסורה במיתת ב"ד) למרות שאיסור זה כבר נאמר
- מכאן שממזר הוא מאיסורי מיתת ב"ד

כשהולד ממזר – הקידושין לא תופסים

לכן כשהקידושין תופסים (נידה, סוטה, ושומרת יבם לפי שמואל) – הולד לא ממזר (גם אם האיסור חמור)

טענותיו של מנשה כלפי ישעיהו (סבו)

- א. משה קבע ש**לא יראני האדם וחי** – וישעיהו אמר **לאראך את ה'**
- ב. משה קבע ש **א' כה'... ככל קוראניו** – וישעיהו אמר **דעל ה' בהמא'ו**
- ג. משה קבע שלא ניתן להוסיף על שנות האדם – וישעיהו הוסיף לחזקה 15 שנה

התשובה לסתירה:
משה התייחס לראייה גלויה של ה'.
ישעיהו ראה רק התגלות של ה'

התשובה לסתירה:
משה התייחס לציבור שנענה תמיד
ישעיהו התייחס ליחיד שבעשרת ימי
תשובה ה' קרוב אליו

סתירה זו שנויה במח' תנאים
חכמים: ניתן להוסיף ולהפחית שנים,
ר"ע: לכל אחד יש זמן חיים קצוב שאינו ניתן לשינוי

יבמות נ. (תחילת הפרק) עד נ: (סוף העמוד)

משנה

אדם שביצע אחת מ 4 הפעולות (גט, מאמר, חליצה ויבום)

משמעות הפעולה על היבמה (ייחוד הקשר ביניהם, איסור קרובותיה, והצורך לפטור אותה בגט או חליצה נוספת)

כשלא קדמה לפעולה שום פעולה:	- הפעולה מייחדת את הקשר (וקרובתיה אסורות)
כשקדמה לפעולה פעולה אחרת (שאינה יבום או חליצה):	- הפעולה מייחדת את הקשר (וקרובתיה אסורות)
כשקדמה לפעולה אותה פעולה:	- אין משמעות לפעולה, ר"ג:
כשקדמה לפעולה חליצה או יבום:	- הפעולה מייחדת את הקשר (וקרובותיה אסורות) חכמים:
	- אין משמעות לפעולה,

התנאים נחלקו במקרה שבו היתה פעולה - אחריה יבום - ואחריו עוד פעולה:
 ר' נחמיה: גם במקרה זה אין משמעות לפעולה האחרונה (כיוון שהיתה אחרי יבום)
 ת"ק: במקרה זה הפעולה מייחדת את הקשר (כיוון שהיבום לא היה בתחילה)

כיצד מסיימים את פרשת היבום

כשבתחילה חלץ או יבום:	- הסתיימה פרשת היבום
כשבתחילה נתן גט:	- יחלוץ - (ובכך נפטרת היבמה)
כשבתחילה נתן מאמר:	כשרוצה לקיימה - ייבם כשרוצה לפוטרה - יתן גט ויחלוץ

ואם אחרי הגט עשה מאמר או יבום - צריך גט בנוסף לחליצה

אם אחרי המאמר עשה אחד מהדברים הבאים:
 א. נתן לה גט או חלץ
 ב. עשה פעולה כלשהי בצרתה
 - אינו יכול לקיימה - וחייב לפוטרה בגט וחליצה.

מדוע תיקנו חכמים שמאמר וגט יועילו

מאמר וגט מועילים במקרה רגיל (לא של יבום)
 אם יראו יבמה שעשו בה מאמר (או גט) והם לא הועילו - יחשבו שביבמה זו גם יבום (או חליצה) לא מועילים.

מדוע אם ייבם אחרי גט או מאמר - הייבום פסול

אם ייבום שבא אחרי מאמר או גט יהיה כשר (ומאמר או גט שבא אחרי היבום חסרי משמעות) -
 אנו חוששים - שיחשבו שייבום שבא אחרי יבום או חליצה הינו כשר.

מדוע אם חלץ אחרי גט או מאמר - החליצה כשרה

לא אכפת לנו - שיחשבו שחליצה שבאה אחרי יבום או חליצה הינה כשרה
 אחרי חליצה - שתחלוץ כמה שהיא רוצה - אין בכך בעיה,
 אחרי יבום - כפי שחליצה שמועילה אחרי מאמר צריכה לבוא עם גט גם כאן חליצה שמועילה, מועילה עם גט - וגט שבא אחרי יבום מועיל

יבמות נ: (שתי המילים האחרונות) עד נא: (שורה אחרונה)

ביאורי מושגים

ספק האם מאמר קונה קניין גמור - גם ר"ש וגם ר"ג (לפי הסבר רבא) סבורים כי יש ספק האם מאמר קונה לגמרי או שאינו קונה כלל. יש שהסבירו שאין הכוונה שיש כאן ספק רגיל אלא חכמים תיקנו שמאמר קונה לגמרי אבל רק לחומרא. לכן יש כאן מצב שצריך לחשוש לשני צדדים. לצד התורה שמאמר אינו קונה כלל ולצד הדרבנן שמאמר קונה לגמרי. הספק אינו שאיננו יודעים מה האמת אלא שהאמת מורכבת משני צדדים הפוכים (מהתורה לא קונה כלל ומדרבנן קונה לגמרי)

טעמו של ר"ג (שסבר שמאמר אחר מאמר וכן גט אחר גט - אינו מועיל)

דחיה: אם כך גם גט שאחר מאמר (וכן מאמר שאחרי גט) לא יועילו.

רבא: ר"ג מסופק האם מאמר וגט קונים לגמרי (ואז למאמר השני אין על מה לחול) או שאינם עושים כלום (וגם אז המאמר השני אינו עושה כלום)

לכן גט אחרי גט לא מועיל (כי אין על מה לחול) אבל גט אחר מאמר מועיל (כיוון שהם חלים על חלקים שונים)

אביי: מאמר מועיל לקנות קניין מלא בחלק אחד מהיבמה וגט מועיל לקנות קניין מלא בחלק אחר של היבמה

ולפי חכמים הגט והמאמר קונים קניין מלא רק לגבי אותו יבם (אבל נשאר מקום ליבמים אחרים לתת גט או מאמר)

הערות על שיטת ר"ג

א. ר"ג סבר ש: אם נתן לשתי נשים גט - רק האישה הראשונה צריכה חליצה, אין מכאן סתירה לשיטת שמואל שסבר: אם נתן לאישה אחת גט - החליצה פסולה - ולכן כל הנשים צריכות חליצה.

כיוון ש: שמואל אמר את דבריו לשיטה שיש זיקה - ור"ג סבר שאין זיקה

ב. ר"ג סבר ש: אם נתן לשתי נשים מאמר - רק האישה הראשונה צריכה חליצה - ולא יכול לייבמה. אמנם מעיקר הדין: רשאי לייבם את הראשונה -

אבל: אסרו עליו לייבם את הראשונה שמא ייבם את השניה

5 שיטות הסוברות שמאמר קונה קניין משמעותי (יותר משמעותי ממה שהדעה המקובלת סוברת)

ר' גמליאל (שסבר שמאמר אחרי מאמר לא מועיל)

בית שמאי (שסברו שאם עשה מאמר ביבמתו - אחותה (שנפלה לייבום אחר כך) מופקעת מייבום)

ר' שמעון (שסבר שביאת יבם קטן או קונה לגמרי או שאינה קונה כלל - ומאמר מקביל לביאת קטן)

בן עזאי (שסבר שיש מקרים שבהם מאמר אחר מאמר אינו מועיל)

ר' נחמיה (שסבר שביאה פסולה מועילה לגמרי ואחריה שום דבר לא מועיל - ומאמר מקביל לביאה פסולה)

יבמות נא: (ש אחרונה) עד נג. (ש15)**ביאורי מושגים**

מודעא - כאשר אדם מבצע מעשה בכפייה ואינו מעוניין שיה לו תוקף הוא יכול להקדים ולמסור בפני עדים מודעא על כך שהמעשה שהוא הולך לעשות אינו על דעתו אלא מתוך אונס ולכן הוא אינו רוצה שמעשה זה יחול. אם אדם מסר מודעא לפי הכללים המעשה לא מועיל.
מודעא בגט - יש זכות לבי"ד לכפות על אדם לגרש את אשתו. במקרה כזה המודעא שהאדם ימסור לא תועיל כיוון שבכוחו של בי"ד לכפות עליו גט ('כופין אותו עד שיאמר רוצה אני') עם זאת רב הלקה אדם שהוציא מודעא על גט וזאת לא משום שהמודעא ביטלה את הגט אלא משום שהיא הוציא לעז על הנישואים הבאים של האישה ועל הילדים שיולדו לה.

ציטוט מהמשנה

עשה מאמר ויבם - הרי זו מצוותה

מה הכוונה 'הרי זו מצוותה':

אפשרות א': כך צריך לעשות, לפני הייבום יש לעשות מאמר (כשיטת ר' הונא)
אפשרות ב': כך אפשר לעשות וזה עדיין קיום מצווה (ולא אומרים שהמאמר הפקיע את זיקת הייבום ואין כאן כבר ייבום אלא קידושין רגילים)

נוסח כתובה של יבמה

'חוב הכתובה רובץ על נכסי האח
המת'
(ואם אין נכסים לאח המת מטילים
את החוב על נכסי האח היבם)

במקרים אלו רב הלקה

- מי שהתייחס לקידושי אישה בחוסר רצינות (קידש בביאה, בשוק, או ללא שהכירו קודם)
- מי שיצר בעיה של פסלות או זלזול בגט (ביטל גט לאחר שנמסר או שמסר עליו מודעא)
- מי שזלזל בחכמים ובבי"ד (התחצף לשלוח בי"ד או שנידוהו ולא הלך להתיר הנידוי במשך 30 יום)
- מי שחי במצב שעלול להביאו לידי עבירה (גר בבית חמי)

מקרים של גט שנתן ליבמתו

- גט שיש לו משמעות הלכתית (למשל 'את מגורשת ממני ואינך מותרת' שפסולה לכהונה) - נחשב גט
  - גט שנכתב בזמן שהיתה שומרת יבם
  - גט שיועד רק לחצי מהקשר שלהם (להפקיע רק את המאמר או רק את זיקת הייבום) - ר"ח ספק האם מועיל
- רבא:** נחשב גט

הגט צריך להכתב כשיש קשר ביניהם וספק האם זיקה זו נחשבת קשר

במה נחלקו חכמים ורבי

דחיה: שם הוא לא מעוניין לקנות (סבור שהם שלו) וכאן מעוניין לקנות

אפשרות א': האם עודר בנכסי הגר וסובר שהם שלו קנה (זה המצב כאן - הוא רוצה לקנותה כיבוס בעוד שהקניין יועיל כאישות רגילה)

אפשרות ב': מדובר כשאמר 'התקדשי לי במאמר יבמין' רבי - מאמר יבמין מבוסס על זיקה - וכאן אין זיקה, חכמים - מאמר יבמין אינו מבוסס על זיקה - ולכן מועיל גם אחרי חליצה

אפשרות ג': מדובר כשאמר 'התקדשי לי בזיקת יבמין' רבי - כעקרון יש זיקה - וכאן כשאין זיקה לא מועיל, חכמים - כעקרון אין זיקה - ולכן מועיל גם אחרי חליצה (למרות שאין זיקה)

אפשרות ד': מדובר בחליצה פסולה רבי - חליצה פסולה מפקיעה לגמרי את הזיקה - ולכן קידושי זיקה לא יועילו, חכמים - חליצה פסולה מפקיעה חלק מהזיקה - ולכן נשארה קצת זיקה

אפשרות ה': מדובר כשהתנה בחליצה רבי - תנאי אינו מועיל בחליצה - ולכן החליצה כשרה והזיקה הופקעה חכמים - תנאי מועיל בחליצה - ולכן החליצה פסולה ונשארה זיקה

אפשרות ו': מדובר כשהתנה ללא תנאי כפול רבי - צריך תנאי כפול - ולכן התנאי לא תקף - והזיקה הופקעה חכמים -- לא צריך תנאי כפול - ולכן התנאי תקף - והזיקה נשארה

קידש את חלוצתו

ר"ע: לא הועיל (קידושין לא תופסים באיסור לאו)

חכמים: הועיל (קידושין תופסים באיסור לאו)

רבי: קידש לשם אישות - הועיל
קידש לשם ייבום - לא הועיל

יבמות נג: (תחילת הפרק) עד נד: (ש11 ברחבות)

ביאורי מושגים

'נים ולא נים' - חז"ל התייחסו למצב ביניים של חצי ישן. על מצב זה נאמרו כמה דינים. הגדרת המצב הוא שהאדם אינו יוזם או פעיל (לא יכול לחשוב על סבא) אבל הוא סביל (מסוגל לענות כשפונים אליו, כשמזכירים לו הוא זוכר).
בושת - כל תשלומי הנזק הינם על נזק ממשי שהתבצע לאדם או לממונו. חריג מכך הוא תשלום הבושת שבא על פגיעה נפשית. תשלום זה של בושת הינו תשלום של קנס, ולכן פטרו ממנו אם הזיק שלא בכוונה וכמו כן הוא פטור אם התחייב על סמך הודאתו (מדין 'מודה בקנס פטור')

המשנה

ביאת ייבום

כל ביאה (לשם ייבום, זנות, בשוגג, או באונס) **בכל צורה** (כדרכה, שלא כדרכה, ואפילו העראה) - קונה

ביאת פסלות (בא על ערווה או על פסולה)

בכל צורה (כדרכה, שלא כדרכה, ואפילו העראה) - פוסלת לכהונה.

ובתנאי שהתכוון לשם
 ביאה כלשהי (אפילו רח"ל
 ביאה על בע"ח)
 אבל אם לא התכוון לביאה
 (למשל נפל מהגג) לא קנה.

אדם שבייש בלי כוונה - פטור על תשלום
 בושת

ישן לגמרי - לא נחשב מתכוון (ולא קנה את יבמתו)
 מתנמנם (עיין ביאור מושגים) - נחשב מתכוון (וקנה את יבמתו)

כוונה בביאת ייבום

'יבמה יבוא עליה' - בכל כוונה (בשוגג, לשם זנות, ובאונס) - מועיל
'ויבמה' - מהאות 'ה' לומדים - בעל כרחה מועיל

צורת ביאת הייבום

'להקיט עט' - ביאה כדרכה מועילה,
'ולקחה לו לאשה' - שלא כדרכה מועיל
'את מקרה הצרה' - מכאן שהעראה נחשבת ביאה (פסוק זה נאמר בנידה אולם לומדים בהיקש מנידה על כל העריות)

דינים שונים

'ויבמה' - שטר וכסף לא מועיל בייבום
'נידה היא' - (נאמר לגבי אשת אח)
'את שארנו הצרה' (נאמר לגבי אחות אביו או אימו) - העראה בבהמה אסורה (כיוון שהפסוק מיותר לומדים ממנו על עניין אחר)

דין העראה נאמר בשלוש מקרים: **נידה**, **דודה** (אחות אימו או אביו), **אשת אח** (נלמד שם בהיקש מכך שכתוב 'נידה היא')

לא ניתן ללמוד מנידה ודודה: כיוון שהם איסור הבא מאלינו (ולא איסור שנוצר ע"י קשר נישואין),

לא ניתן ללמוד מנידה ואשת אחיו: כיוון שאיסורם לא מסוגל להתירם (בניגוד לאשת איש שאוסרה הוא מתירה)

לא ניתן ללמוד מאשת אח ודודה: כיוון שהם איסור קירבה (וישנם איסורים אחרים שאינם איסורי קירבה)

יבמות נד: (ש11 ברחבות) עד נו. (ש2)

ביאור מושגים

איסור העראה - לביאה בין איש לאישה ישנן שתי משמעויות א. חיבור פיזי בין איש לאישה ב. חיבור מערכת ההולדה. איסורי ביאה יכולים לנבוע משני טעמים או מכך שהחיבור בין גוף הגבר וגוף האישה הינו פסול או מכך שחיבור מערכת ההולדה הינו פסול. אם הבעיה היא החיבור העראה הינה חיבור מינימלי - הכנסת העטרה. אם הבעיה היא חיבור מערכת ההולדה הבעיה היא כבר בנשיקה.

מניין שהאיסורים הבאים תקפים גם בקירבה דרך האם וגם בקירבה דרך האב

אחותו	- פורש בכתובים (Ink) <i>מת אביק אמת אמת</i>
אחות אביו או אימו	- התורה חזרה על עצם האיסור פעמיים (פעם בפרשת אחרי מות ופעם בפרשת קדושים)
אחות אשתו	- היקש לאשת אח (אשת אח נאסרה גם אם זהו אחיו מהאב וגם אם הוא אחיו מהאם)
אשת אח	- התורה חזרה על האיסור שלוש פעמים (פעם בפרשת אחרי מות ופעמיים בפרשת קדושים)

להרחבה עיין בהמשך הסיכום

מניין שאיסור זה תקף רק בקירבה דרך האב

דודתו (אשת אחי אביו) - הוקש לגאולת עבד עברי - (כאן נאמר 'צרות' וגם שם נאמר 'א' 'צ' 'א')

מניין שגאולת עבד עברי נאמר רק על דודו מהאב
'אמאפחח' 'א' - שם המשפחה הולך לפי האב

איסור אשת אח

1. 'צרות אמת אביק אמת תאפה' (הפסוק מ'אחרי מות') - מלמד על עצם הדין,
2. 'את אמת אחיו נ'דה ה'א' (תחילת הפסוק מ'קדושים') - מלמד לאסור את אשת אחיו מאימו
3. 'צרות אחיו אפה' (המשך הפסוק מ'קדושים') - מלמד לאסור כשאחיו מת עם בניו.
4. 'נ'דה ה'א' (הלימוד הוא מהמילה היא) - מלמד לאסור כשאחיו מאמו מת ללא בניו.

במקרים 3 ו-4 (אחיו מאימו אפילו אם מת ללא בניו, ואחיו מאביו שמת עם בניו) אנו יודעים כבר שאין מצוות ייבום. הלימוד נדרש כדי לחדש שלא רק שאין מצווה לייבם אלא שגם זה אסור (מדין אשת אח)

לפי ר' יצחק את דינו של ר' יוחנן לומדים מהפסוק 'א' אפה ק'דת אמת' לחייב על כל אישה ואישה

לימודים נוספים

1. הזכרת כרת באחותו (למרות שדין זה נלמד כבר בהיקש) - ר' יוחנן: מכאן שאיסורי עריות נחשבים איסורים נפרדים (וחייב על כל איסור ואיסור) ר' יצחק: מכאן שלא לוקים על איסור כרת (מכאן לומדים על כל איסורי כרת שבתורה)
2. נאמר בדודתו גם 'צ'ריט' 'ה'ו' וגם 'צ'ריט' 'א'ת' - ללמד שהבנים שהיו להם ימותו ושהבנים שיוולדו להם (אם בכלל) גם ימותו

מניין שבתחומים הבאים - הערה נחשבת ביאה

איסורי כרת - (נלמד בדף הקודם) נלמד מנידה באמצעות היקשו של ר"י.
איסורי לאוים - בשפחה חרופה נאמר שכבת זרע - מכאן שבשאר האיסורים מספיקה הערה.

איסורי לאוים של כהונה - נלמד באמצעות הלימוד 'ק'חה' 'ק'חה' מאיסורי ביאה,
קידושי ביאה - נלמד באמצעות הלימוד 'ק'חה' 'ק'חה' מאיסורי ביאה,

איסורי עשה - נלמד באמצעות הלימוד 'ב'אה' 'ב'אה' מאיסורי ביאה,
מצוות ייבום - נלמד באמצעות הלימוד 'ב'אה' 'ב'אה' מאיסורי ביאה,

מהי גמר ביאה

ר' יוחנן (לפי רב"ח): הכנסת העטרה
 ר' יוחנן (לפי רשב"י): גמר ביאה ממש

מהי הערה

שמואל (ור"י לפי רב"ח): נשיקה (הצמדת האבר לאותו מקום)
 ר' יוחנן (לפי רשב"י): הכנסת העטרה

מדוע נאמרה שכבת זרע במקרים הבאים

בשפחה חרופה - ללמד שלא מספיק הערה צריכה ביאה שלמה

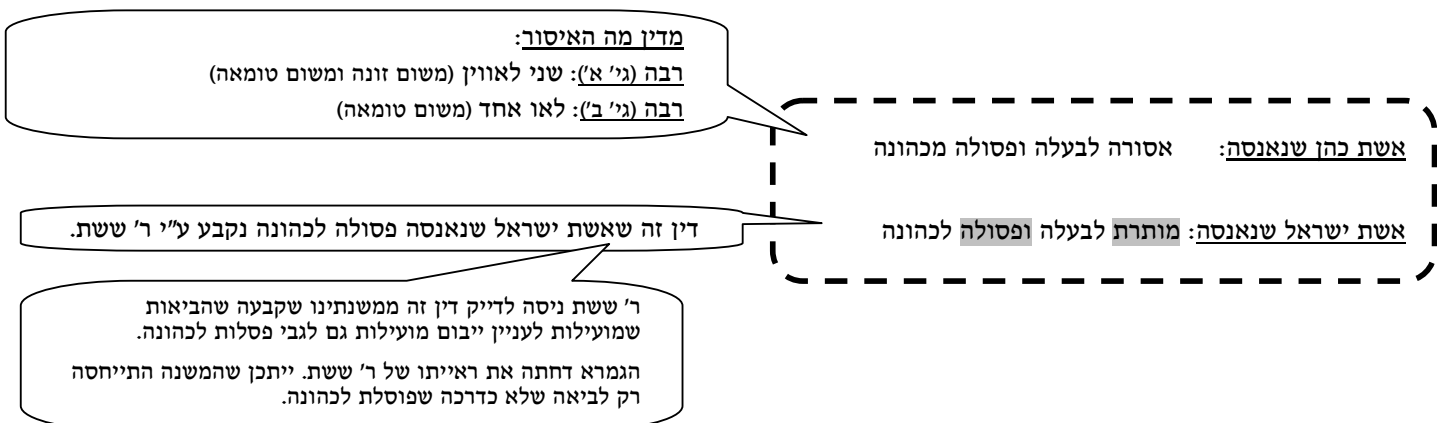
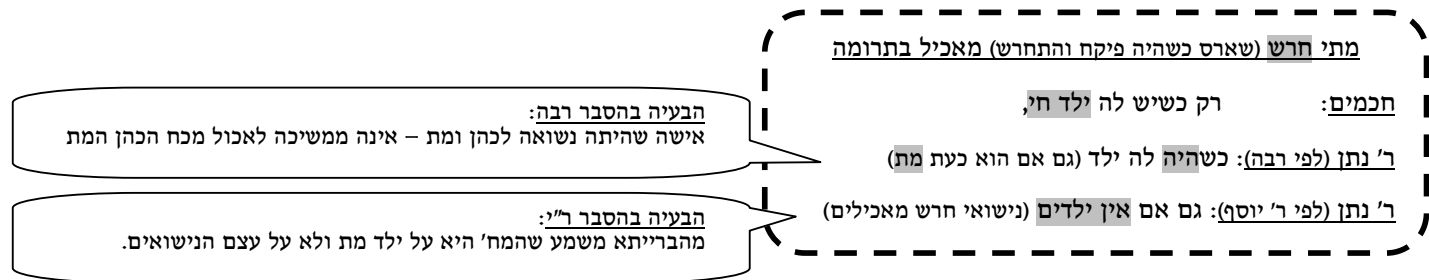
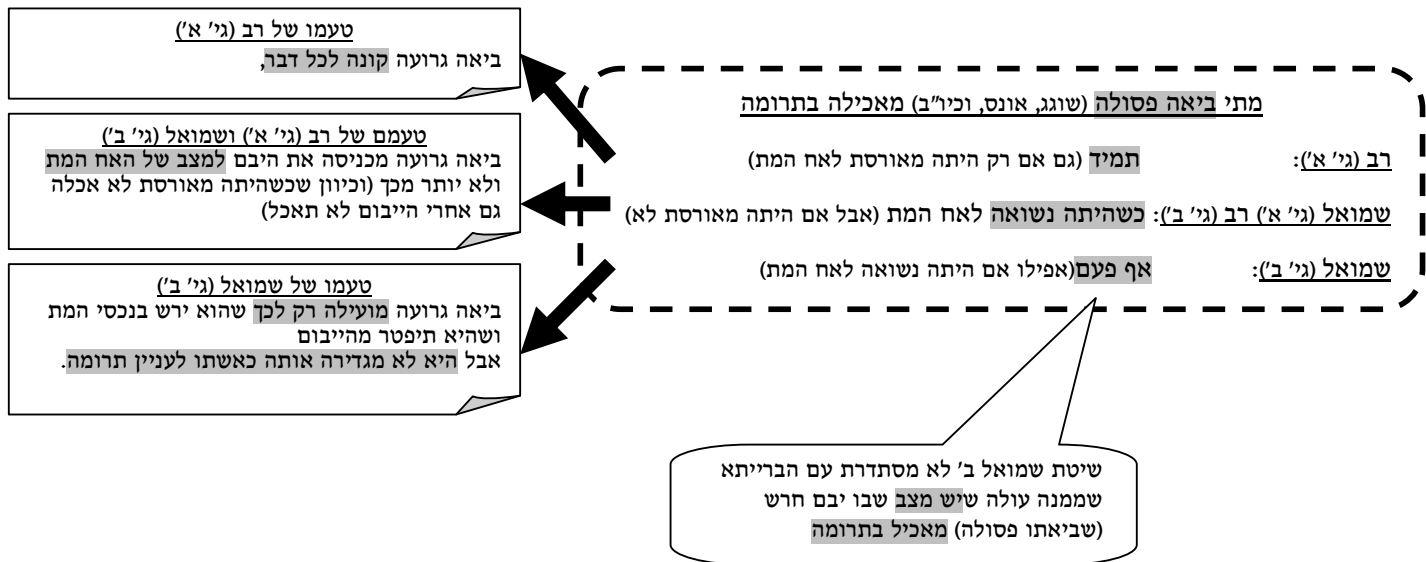
באשת איש - א. ללמד שפטור על ביאה באבר מת
 ב. ללמד שפטור על ביאה על אישה מתה (למרות שהיא עדיין נקראת שארו)

בסוטה - א. למעט כשקינא לה מחשש שיבוא עליה שלא כדרכה (הסבר זה נדחה כיוון שכתוב משכבי אישה - כל סוג של משכב)
 ב. למעט כשקינא לה מחשש שיבוא עליה בנשיקת אבר לאותו מקום (הסבר זה נדחה לפי הדעה שנשיקה נחשבת הערה)
 ג. למעט כשקינא לה מחשש שיבוא עליה דרך אברים. (למרות שזו אינה ביאה היינו חושבים שקפידתו של הבעל קובעת)

יבמות נו. (ש) עד נו: (המשנה)

ביאור מושגים

אשת כהן שנאנסה: אשת כהן שנאנסה אסורה לבעלה מהתורה. חכמינו ששקדו על תקנת בת ישראל אומללה זו שגם נאנסה וגם צריכה להפרד מבעלה מצאו פתרון לבעייתה בחלק משמעותי מהמקרים. כאשר יש עדים כשרים לכך שהיא נאנסה (זהו ודאי מקרה חריג מאוד מסיבות מובנות) אין עצה ואין תבונה כנגד ה' והיא חייבת להתגרש. אולם כאשר אין שני עדים כשרים וכל המידע על האונס מגיע מהאישה הדריכו החכמים את שמש בית הדין כדי שידריך את הבעל להחליט ולגמור בליבו שאינו מאמין לאשתו. כך שכשהוא בא לב"ד ואומר להם שאינו מאמין לאשתו הם יכולים להשאר ביחד. מצב זה שבו ב"ד מוביל אדם שלא להאמין למידע שנראה כמידע אמיתי, הינו חריג מאוד והוא מתבצע רק בשל דאגתם העמוקה של חכמינו הגדולים לזוג האומלל.

יבמות נז. (ש אחרונה) עד נח: (ש3 מהסוף)

ביאור מושגים

'הא מילתא אמר לן ר' ששת ואנהרינהו לעיינין ממתניתין' (דבר זה אמר לנו ר' ששת והאיר את עינינו לכך מהמשנה): ר' עמרם נוהג להשתמש בלשון מיוחדת כדי לתאר את הוכחתו של ר' ששת מהמשנה. הוא אומר שר' ששת האיר את עינינו מהמשנה. הסיבה לשימוש בלשון פיוטית זו נובע כנראה מהעובדה שר' ששת היה עיוור. ר' עמרם השתמש בלשונו המיוחדת כדי להעביר לנו את המסר שיש אור גשמי (שאותו ר' ששת לא יכול לראות) אבל יש גם אור רוחני (שאותו ר' ששת לא רק רואה אלא גם מראה ומאיר לאחרים) מבט זה שופך אור חדש על מגבלותיו הגופניות של האדם.

אישה שאסורה לכהן

התארסה לכהן: ר"מ: אינה אוכלת תרומה, ר"ש ור"א: אוכלת תרומה

נכנסה לחופה עם כהן: רב: נפסלה - ואינה אוכלת תרומה, שמואל: כשרה - ואוכלת תרומה

אם היא קטנה מגיל 3 - רב מודה שלא נפסלה (כפי שביאתה לא ביאה גם חופתה לא חופה)

הערות

א. המח' על אירוסין לא מקבילה למח' על כניסה לחופה
 ייתכן שר"מ החמיר באירוסין כיוון שהם קונים
 ייתכן שר"א ור"ש הקלו באירוסין כיוון שהם תהליך השונה במהותו מביאה - אבל בחופה הם מחמירים כיוון שהיא חלק מתהליך הביאה

א. יש ברייתא שבה מובאת מח' תנאים על אישה פסולה האם היא אוכלת בתרומה (ת"ק: אוכלת, ר"י בריב"ב: אינה אוכלת)
 לא ברור האם הברייתא התייחסה לאישה שהתארסה (ואז המח' מקבילה למח' שבין ר"מ לר"א ור"ש)
 או לאישה שנכנסה לחופה (ואז המח' מקבילה למח' שבין רב לשמואל)

משנה בסוטה

שבועת הסוטה

'לא זינתי כשהייתי ארוסה, נשואה, שומרת יבם וכנוסה (אחרי ייבום)'

לא משקים ארוסה - כיצד ניתן להשביעה על תקופת האירוסין:
 ר' ששת: מדובר כשנכנסה לחופה (ומכאן ראייה שכניסה לחופה של פסולה נחשבת)

ר' פפא: מדובר כשנשאה (והתנא כאן סובר שמשקים את האישה גם אם נבעלה אחר כך באיסור לבעלה וגם אם קדמה שכית הזנות לבעל)

רנב"י: מדובר בגלגול שבועה (הוא קינא לה כשהיא נשואה ועל כך היא נשבעת - אבל אגב השבועה העיקרית שלה היא נשבעת שבועה אגבית על האירוסין)

שומרת יבם במשפחת כהונה

סתם כן: אוכלת, **כשאחד האחים חלל:** אינה אוכלת

עשו בה מאמר: אוכלת (היתה גירסא לפיה ר' יוחנן קבע שאינה אוכלת אולם גירסא זו נדחתה)
נתנו לה גט: ר' יוחנן: לפי כולם אוכלת (ר"מ פסל בארוסה כיוון שהיא עומדת בפני איסור תורה - כאן הייבום יהיה רק איסור דרבנן)
ריש לקיש: לפי כולם אינה אוכלת (ר"א ור"ש הכשירו בארוסה כיוון שהיא בתהליך שבדרך כלל מכשיר בתרומה - כאן מדובר בגט שהינו תהליך שפוסל בכהונה)

יבמות נח: (ש3 מהסוף) עד נט: (ש7 מהסוף)

ביאור מושגים

מיאון - ילדה קטנה שיש לה אב - אביה מקדשה מהתורה. כדי לדאוג לבנות יתומות תיקנו חכמים שאימם או אחיה הגדול יוכל לקדשה מדרבנן. קידושים אלו הינם רק מדרבנן וכשהילדה מתבגרת היא יכולה להחליט שאינה רוצה את בעלה (למאן בוי) ואז הקידושים יתבטלו. ר"ח מברייסק (אישות ב:ט) חידש שהקידושים אמנם מתבטלים והיא נחשבת כאישה שלא היתה נשואה. אבל למרות זאת כל התקופה שהם חיו יחד נחשבה כתקופה שבהם היו נשואים ולכן אינו חייב להחזיר לה את מעשיה ידיה ולכן הביאות שבא עליה לא נחשבות ביאות זנות (לכן בסוגייתנו ניתן להעמיד את המקרה של ביאה שלא כדרכה שאינה ביאה של זנות במקרה של ממאנת)

משנה

הנשים האסורות על כהן גדול

אלמנה (גם אם היתה רק מאורסת)
מוכת עץ
ר"מ: אסור גם בבוגרת (ור"ש ור"א מתירים)

אם היתה מותרת לו באירוסין - ובזמן הנישואין אסורה
 היתה צעירה באירוסין ובוגרת בנישואין - אסורה,
 היה כהן הדייט באירוסין וכה"ג בנישואין - מותרת,

מאן שיש מקרים שמותר לכהן לישא אלמנה.

לומדים את ההיתר דווקא על המקרה השני כיוון שבו לא השתנתה האישה (השתנה רק מעמדו של הכהן) בניגוד למקרה הראשון שבו השתנתה האישה (התבגרה)

'אישה פתולה יקח'

ר"מ: אם היה כתוב **'פתולה'** - הייתי חושב שבוגרת מותרת
 כתוב **'פתולה'** - ללמד שבוגרת אסורה
 והוסיפה התורה את האות 'ב' (**פתולה**) - להתיר שלא כדרכה

ר"א ור"ש: אם היה כתוב **'פתולה'** - הייתי חושב שבוגרת אסורה
 כתוב **'פתולה'** - ללמד שבוגרת מותרת
 והסיפה התורה את האות 'ב' (**פתולה**) - לאסור שלא כדרכה

בוגרת:

ר"מ: אסורה לכה"ג,
ר"א ור"ש: מותרת לכה"ג,

בעלה שלא כדרכה:

ר"מ: מותרת לכה"ג,
ר"א ור"ש: אסורה לכה"ג,

רב: אישה שנבעלה שלא כדרכה - נחשבת בעולה ופסולה

א. לא ניתן ליישב את דברי רב עם ר' מאיר (כיוון שיש ברייתא המתירה לכה"ג שאנס בתולה לישא אותה - ניתן להסביר את הברייתא רק אם מניחים שהוא בא עליה שלא כדרכה וביאה שלא כדרכה אינה פוסלת)

ב. ניתן ליישב את דברי רב עם שיטת ר' אליעזר רק אם מדובר על ממאנת (אם מדובר על פנויה ר' אליעזר אוסרה מצד ביאת זנות ואם מדובר על בהמה - ביאת בהמה אינה נחשבת)

המקור: לא תביא אתנן זונה ואחיר כלב'

התורה אסרה רק אתנן זונה (כסף שניתן תמורת זנות) ומחיר כלב - אבל אתנן כלב (כסף שניתן על רביעת כלב) - לא נאסר. מכאן שביאת בהמה אסורה אבל אינה ביאה.

ביאת בהמה אסורה באיסור חמור מאוד

- אבל אינה פוסלת

יבמות נט: (ש) עד סא. (המשנה)

ביאור מושגים
 טומאת אוהל - טומאה ייחודית למת (אמנם מודל דומה קיים ברמה מוגבלת לגבי מצורע). מו"ר הרב ליכטנשטיין מסביר כי טומאה זאת קיימת רק כשיש נציגות של המת עצמו ולא רק חלק ממנו. לכן עצם לא מטמא באוהל (כיוון שאינו מייצג את המת) אבל רוב שדרת עצמות כן מטמאת באוהל. (להרחבה עייני שיעורי הרא"ל על טהרות עמ' 248)
 הרמב"ם פוסק לגבי טומאת גוי שהוא מטמא במגע ומשא אך לא באוהל, ייתכן שדין זה נובע גם כן מאותה נקודה.

ברייתא

אשה שנבעלה ללא נישואין - אסורה לכה"ג

ואם נשאה:

אם נבעלה לכה"ג בעצמו - נשוי

אם נבעלה לאחר - ראב"י: הולד חלל,

חכמים: הולד כשר

רב:
 למרות שהנישואים תופסים - יגרש

קושיה על רב:
 על כה"ג שנשא מוכת עץ נאמר שנשוי. ושם הכוונה שלא צריך לגרש

קושיה על ר' הונא:
 משנת ראב"י היא מדוייקת להלכה. כיצד הוא יכול לסבור כשיטת ר"א שלא נפסקה להלכה.

טעמו של ראב"י לפי ר' הונא:
 ראב"י סבר כר' אליעזר - אישה שבאו עליה לשם זנות הינה זונה

קושיה על ר' אשי:
 אם ממעטים מ'אלף' את בן הנידה יכלו לכתוב את המילה הזאת בסוף ולא באמצע

טעמו של ראב"י לפי ר' אשי:
 ראב"י סבר שהנולד מאיסורי עשה - הינו חלל חכמים ממעטים מ'אלף' שבנים של חייבי עשה אינם חללים, ראב"י ממעט מ'אלף' שרק בן נידה אינו חלל

מתי אחות הכה"ג נחשבת בעולה (ואינו מטמא לה)

ר"ש ור' יוסי: א. כשנבעלה ע"י גבר, ב. מוכת עץ (רק לפי ר"ש) ג. מאורסת (אם לא התגרשה) (ובוגרת שהזמן המעיט בתוליה לא נחשבת בעולה ומיטמא לה)

ר"מ ור' יהודה: כשנבעלה על ידי גבר (גם ללא נישואין) (אבל מאורסת, מוכת עץ, או בוגרת - אינה נחשבת בעולה ומיטמא לה)

טעמו של ר' שמעון:
 'המתולדה' - למעט נקרעו בתוליה (בביאה או בעץ), (אינו מטמא)
 'לא היתה' - למעט ארוסה שלא נבעלה, (אינו מטמא)
 'הקרובה' - לרבות ארוסה שלא נבעלה והתגרשה, (שמטמא)
 'אליו' - לרבות בוגרת, (שמטמא)

טעמו של ר"מ ור' יהודה:
 'המתולדה' - למעט בעולה ללא נישואים, (אינו מטמא)
 'לא היתה' - למעט שנקרעו בתוליה ע"י עץ, (שמטמא)
 'הקרובה' - לרבות ארוסה שלא נבעלה, (שמטמא)
 'אליו' - לרבות בוגרת, (שמטמא)

ר' יוסי סבר כר' שמעון בכל המקרים חוץ מ'מוכת עץ'.
 ר' יוסי למד מ'אלף' - שיש למעט 'מוכת עץ', (שמטמא לה)

רשב"י: אישה שהתגיירה פחות מגיל שלוש - מותרת ליהונה

טעמו של רשב"י: אחרי מלחמת מדין מצאנו שהנשים שהיו פחות מגיל 3 הותרו לכולם (גם לפנחס הכהן) טעמם של חכמים: הן הותרו לכהנים רק כשפחות אבל לא כנשים.

ריב"א בשם ריב"ל: הלכה כרשב"י, רנב"י: אין הלכה כרשב"י

לא ברור האם ריב"א שמע את הדין הזה במפורש או שדייק זאת ממקרה שבו רבי התיר לכהן להמשיך להיות נשוי לאישה כזאת.

טומאת גוי מת חכמים: מטמא בכל דרך (במגע משא ואוהל) רשב"י (לפי רבינא): מטמא במגע ומשא ואינו מטמא באוהל. רשב"י (לפי הבנה א'): אינו מטמא כלל,

טעמו של רשב"י: 'אדם כי' אלוה' נכס' - טומאה זו תקפה רק ביהודים שקרויים אדם (עיין ביאור מושגים) טעמם של חכמים: גם גויים קרויים אדם.

פסיקת הלכה לפי הראשונים: ר"י: הלכה כחכמים רמב"ם: הלכה כרשב"י לפי רבינא היראים: הלכה כרשב"י לפי ההבנה הראשונה (גוי לא מטמא כלל), (גוי מטמא אפילו באוהל), (גוי לא מטמא באוהל אבל מטמא במגע ומשא)

יבמות סא. (המשנה) עד סא: (המשנה)

ביאור מושגים
 יהושע בן גמלא - בסוגייתנו מובאת ביקורת על יהושע בן גמלא ודרך מינויו לכה"ג לעומת זאת במסכת ב"ב (כא) נאמר עליו שהוא זכור לטוב שאלמלא הוא השתכחה תורה בישראל (הוא תיקן שיהיו מלמדי תינוקות יושבים בכל עיר).
 הראשונים התחבטו בשאלה כיצד ליישב את הסתירה. יש שהציעו שהיו שני יהושע בן גמלא, יש שהציעו שהוא היה אדם טוב וחשוב אלא שהיו טובים ממנו. ויש שהציעו שכשהתמנה לא היה ראוי אבל אחר כך נהיה ראוי.

המשנה

אשה שכשרה להדיוט ופסולה לכה"ג
קידשה כשהוא הדיוט - והתמנה לכה"ג: ישאה
נפלה לפניו לייבום כשהוא הדיוט - והתמנה לכה"ג: לא ייבמה

"קח אישה" - יש מקרים שמותר לו לישא אשה אסורה
"אישה" - אישה מותרת לו ולא יבמה

המשנה

כה"ג שאשת אחיו נפלה לפניו לייבום:
 יחלוץ ולא ייבם

כשאשת אחיו היתה רק מאורסת הוא יכול מעיקר הדין לייבם (כיוון שעשה של ייבום דוחה לא תעשה של איסור אלמנה)
 אבל חכמים אסרו זאת מחשש שיבוא לידי ביאה שניה (שבה כבר אין מצוות עשה)

המשנה

איילונית
אם אין לו בנים - לא ישאה (משום ביטול פרו ורבו)
אם יש לו בנים - ר' יהודה: אסורה לכהן (משום זונה)
חכמים: מותרת לכהן (אינה נחשבת זונה)

מהי זונה
ר' אליעזר: המזנה תחת בעלה,
ר' עקיבא: המפקירה את עצמה,
ר"מ בן חרש: סוטה שבעלה בא עליה,
ר' יהודה: איילונית (אישה שלא התבגרה)
חכמים: נבעלה לאדם פסול, גיורת, ושפחה משוחררת.
ר' אלעזר: נבעלה שלא לשם אישות,

ר' אליעזר: לכהן אסור לישא קטנה

לאיזה כהן התכוון ר' אליעזר - ומה טעמו

רבה: ר"א התייחס לכהן רגיל - הוא סבר כר' יהודה שאסור לישא איילונית וסבר כר"מ שחוששים לאפשרות שהקטנה תתגלה כאיילונית.

ראב"א: ר"א התייחס לכהן גדול - והיא אסורה כיוון שהוא קונה את הקטנה רק כשהיא גדולה ואז היא כבר בעולה.

רבא: ר"א התייחס לכל כהן - חוששים שמפאת קטנותה תזנה תחתיו ותאסר עליו.

ר"פ: ר"א התייחס לכהן גדול - ויש איסור מיוחד לישא קטנה

דחיה: אנו יודעים שר"א לא סבר לא כר"מ ולא כר"י.

דחיה: אם אביה קידש אותה - הקידושין תופסים גם כשהיא קטנה. (ואם לא כולם יודו שאסור)

ובישראל לא חוששים כיוון שזנות של קטנה נחשבת אונס - ואנוסה מותרת לישראל.

יבמות סא: (המשנה) עד סג. (ש2)

ביאור מושגים
 מספר הילדים - בגמרא מובאת דעת ר' יהושע שיש להמשיך להוליד ילדים גם אחרי קיום מצות פו"ר. חשוב להעיר שהגמרא מקישה את הולדת הילדים להעמדת תלמידים. לגבי תלמידים אנו רואים שהעיקר לא היה הכמות (24,000 תלמידי ר"ע מתו כיון שלא נהגו כבוד זה בזה) אלא האיכות (5 התלמידים שבהם השקיע ר"ע העמידו את התורה שבעל פה שיש לנו היום) גם לגבי ילדים החיוב הוא לא להוליד כמה שיותר ילדים בכל דרך ובכל מצב, אלא להביא הרבה ילדים לעולם אבל בתנאי שניתן יהיה לגדלם בצורה טובה וראויה, (כל אדם לפי אופיו ויכולתו)

המשנה + ברייתא

מהי מצות פריה ורביה

- ב"ש (לפי ר"נ 1): שתי בנות ושני בנים,
- ב"ש (לפי המשנה): שני בנים,
- ב"ה (לפי המשנה): בת ובן,
- ב"ה (לפי ר"נ 2): ילד אחד (או בן או בת)

אחרי שקיים המצוה

המשנה: פטור לגמרי מהולדת בנים,
 ר' יהושע (וכן הלכה): ימשיך לפי יכולתו (ימשיך לרצ את
 לרצק ולרצק אף תנח ידק' - אין לדעת איזה ילד יכשר)

טעמים של השיטות

- שתי בנות ושני בנים: כך ילדו אדם וחווה (הבל ותאומתו, קין ותאומתו)
- שני בנים: כך ילד משה לפני שפרש מאשתו,
- בת ובן: כך ברא ה' את עולמו (אדם וחווה)
- או בת או בן: השתתפות בסיסית בבניית העולם (לשבת יצרה')

היקף דין פרו ורבו

מתו הבנים (רח"ל)

ר' הונא: קיים המצוה (החיוב הוא להביא נשמות לעולם)
 ר' יוחנן: לא קיים המצוה (החיוב הוא לקיים העולם)

מילוי מקום הבנים - ע"י נכדים

אביי: הכל אפשרי - חוץ מבת (נכדה) שלא ממלאת את מקום הבן
 רבא: הכל אפשרי (העיקר התוצאה - שיהיו בן ובת)
 כולם מודים שצריך שני ילדים (ושני נכדים מבן אחד לא נחשבים כשנים)

בנים של גר (שנולדו כשהיה גוי)

ר' יוחנן: נחשבים וקיים המצוה (סוף סוף קיים את המצוה)
 ר"ל: לא נחשבים - לא קיים המצוה (גר שהתגייר כקטן שנולד)

שיטת ר"ה נדחתה מברייתא מפורשת

מניין שבני בנים הרי הם כבנים:
 מצאנו שבני בתו של מכיר נקראו בניו.

מח' זו מקבילה למח' האם הבן הראשון
 שנולד לגר נחשב בכור.

ר"ל מודה שכל עוד הגוי הינו גוי הבנים
 נחשבים בניו (כך מצאנו שייחסה התורה
 את 'בראדך בלאדן' לאביו וכן את 'בן בדד')

אבל לעבד כולם מודים שאין לו ייחוס.

נשיאת אישה

- א. אסור לאדם לחיות בלי אישה (גם אם יש לו בנים) - 'לא סוב היות האדט אפדו'
 ב. אדם שאין לו אישה שרוי בלא שמחה וברכה, בלא טובה ושלוש, ובלא תורה וחומה.
 ג. אדם חייב לדאוג לאשתו לפני שיוצא לדרך (לפי צרכיה- או שישבו יחד וידברו, או שיפקוד אותה בתשמיש וכיו"ב - ועיין תוס')
 ד. אדם שאשתו כשרה והוא אינו מתייחס אליה כפי צרכיה - נקרא חוטא.
 ה. אדם צריך לאהוב את אשתו כגופו - ולכבדה יותר מגופו.

שלוש דברים עשה משה מדעתו - והסכים עימו הקב"ה

- א. שבר את הלוחות (אם ערל לא יכול להקריב פסח ק"ו שעם מומר לא ראוי לקבל את הלוחות)
 ב. פרש מאשתו (לפני קבלת תורה כל העם פרש מנשותיו, משה שכל הזמן מקבל תורה חייב להיות במצב פרישה תמידי)
 ג. הוסיף יום להכנה למתן תורה (היומיים שבנ"י קיבלו לא היו שלמים (הם היו יום לילה ויום), משה הבין שצריך יומיים שלמים (לילה ויום לילה ויום). כדי לאפשר זאת הוסיף יום)

ביאור מושגים

הולדת ילדים - הגר"ד סולובייצ'ק העיר (בספר 'אדם וביתו') שהתורה מחשיבה לא רק הולדת ילדים כי אם גם גידולם. לכן גם זוגות עקרים שמאמצים ילדים ומגדלים אותם, נחשבים כאילו הביאו ילדים לעולם.

עם ישראל

1. העולם כולו מושפע (לטובה ולרעה) ממעשיו של עם ישראל,
  2. עם ישראל צריך שישלבו בו (בצורה מבוקרת) צדדים חיוביים
- שישנם באומות העולם (כמו רות המואביה ונעמה העמונית)

היחס לקרקע

1. אדם ללא קרקע - אינו אדם שלם,
2. מבחינה מסחרית - קרקע היא עסק רע ומסוכן,
3. מבחינה פרטית - יש ברכה בגידול (לעיתיד לבוא כולם יעבדו בקרקע)

אישה

קשר רע וטוב בין איש לאישה אינו משתנה רק בין זוג לזוג.
בתוך אותו זוג הקשר לעיתים הינו דבר נפלא ומרומם ולעיתים הוא קשה ממות. (ע"ע סעיף 5 61)

1. אדם ללא אישה - אינו אדם שלם,

2. הקשר בין איש לאישה יכול להועיל רבות לאדם ויכול לגרום לו נזק אדיר
3. הקשר בין איש לאשתו הינו דבר עוצמתי ואדיר (שהומשל לתורה כשהוא טוב, ולגיהנום כשהוא רע)
4. הקשר הפיזי בין איש לאישה אינו רק סיפוק יצרי אלא גם קשר נפשי (לכן לא התקררה דעתו של אדם הראשון עד שבא על חווה)
5. אישה שלעיתים טובה לבעל ולעיתים קשה עליו - הינה אישה טובה שמצערת אותו - ועליו להכיר לה טובה על הדברים הטובים.
6. אישה שעושה דבר טוב לבעל ובאותו זמן מזלזלת בו - הינה אישה רעה (שקשה ממות) - ומצווה לגרשה.

פרו ורבו

1. המשיח יבוא רק אחרי שכל הנשמות ירדו לעולם וכל נשמה תתקן את הדבר המיוחד לה (לכן המוליד בנים מקרב את ביאת המשיח)
2. מי שלא מוליד בני אדם - כאילו הרג אדם קיים.
3. מי שלא מוליד בני אדם - ממעט כביכול את דמותו של הקב"ה (דמותו של ה' מתגלה בעולם כביכול באמצעות בני אדם)
4. גורם להתמעטות השכינה (השכינה שורה רק כשיש ציבור משמעותי של יהודים - והוא יכול להוסיף עוד יהודי)

הערות שונות

1. גם כשמותר לשקר - יש לעשות זאת באופן חריג ולהצטער מאוד על כך - ולא לעשות זאת כדבר שגרתית,
2. מי שתלוי בכסף שהוא מרויח - נמצא בבוץ (נמנני בידי כא אכא קומ')
3. יש להשתדל להמנע מהריסה לצורך בניה ושיפוצים.
4. יש להמנע משהות במקום שבו היצר מפתה את האדם (גם אם הוא מרגיש שהוא חזק מספיק לעמוד ביצרו)
5. הבגדים חשובים לאדם. אנשים שהולכים ללא בגדים (גם גברים) הינם משוקצים.
6. יש ליצור קשרים חברתיים עם הרבה אנשים - אבל יש לזכור שניתן לסמוך רק על מעט מאוד מהחברים.
7. צריך להעריך ליום מחר - אבל אין להיות מודאג ממנו (אולי הכלב ימות ואולי הפריץ ימות)
8. מלכות רשעה שנוהגת בצורה ישרה הינה מסוכנת מאוד (לכן ר"י נרגע כששמע שמלכות החברים מקלבת שוחד)

יבמות סד. (המשנה) עד סה. (ש)

ביאור מושגים
 חזקה - השנות מקרים מספר פעמים הופכת את המקרים לתופעה. חז"ל נחלקו מתי צירוף מקרים הופך לתופעה. רבי הבין שפעמיים הם תופעה בעוד שאביו רשב"ג סבר שרק אחרי שלוש פעמים מתחילה תופעה. (להלכה במקרה סכנה חוששים לשיטת רבי ובמקרים רגילים הולכים כרשב"ג)

המשנה

זוג שהיה נשוי עשר שנים
 יתגרשו (כדי שישא אישה אחרת ויוליד ילדים)
 אם בתוך השנים הללו היתה הפלה:
 מונים עשר שנים מרגע ההפלה.

מותר לאישה להנשא לגבר אחר שלא קיים מצוות פ"ר (ולא מניחים בודאות שהיא עקרה)

המקור לעשר שנים
 אברהם אבינו נשא את הגר אחרי עשר שנים שבהם היה עם שרה בארץ ישראל.

אמנם אברהם אבינו ושרה אמנו היו עקרים - אבל דין זה נלמד מייתור הפסוקים (למה טרחה התורה לכתוב שחלפו 10 שנים מהיום שעלו לארץ)

מכאן שהשנים שבהם היו בחו"ל לא נספרות.

כיוון שהציווי על פריה ורביה מוטל על הגבר - יש סבירות גבוהה שהעקרות באה עליו מצד עצמו ולכן היא נוטלת כתובה.

אישה שגורשה מחמת שלא ילדה - נוטלת כתובה

שישים מתלמידיו של ר' הונא נהיו עקרים כיוון שלא התפנו בזמן השיעור - מלבד ר' אחא בר יעקב ששמר על עצמו ובזכות זה ניצלה הפוריות שלו

כמה שנים יש לחכות בזמן האמוראים
רב: 3 עיבורים - שנתיים וחצי (כיוון שמאז ימי אברהם התקצרו חיי האדם)
ר"ג: שלוש שנים,
רבה: עשר שנים (המשנה נשנתה אחרי התקצרות החיים)

אבותינו
 א. כל האמהות היו עקרות - כיוון שה' מתאווה לתפילת צדיקים,
 ב. לאברהם ושרה לא היתה את התשתית ללדת (לשרה לא היה רחם) - ובכל זאת גם כשאין שום סיכוי ה' מתערב ומציל,
 ג. תפילת יצחק התקבלה יותר מתפילת רבקה כיוון שהוא היה צדיק בן צדיק והיא היתה צדיקה בת רשע.

מתי נקבעת חזקה
רבי: אחרי פעמיים, (ולכן אישה שלא ילדה עם 2 בעלים לא תנשא יותר)
רשב"ג: אחרי שלוש פעמים (ולכן אישה שלא ילדה עם 3 בעלים לא תנשא יותר)

מקרים של סכנה:
 1. אחים או בני דודים שמתו מחמת מילה,
 2. נשים שבעליהם מתו (לא ברור האם החשש הוא ממקורה או מהמזל שלה)
 3. בני משפחה שיש בה מחלה קשה

בענייני סכנה ובענייני עובר על כמה איסורים (שב"ד מענישים אותו בחומרה):
 הלכה כרבי (מספיק פעמיים)
בשאר העניינים:
 הלכה כרשב"ג (צריך שלוש פעמים)

יבמות סה. (ש) עד סו. (סוף הפרק)

ביאור מושגים

השקר של שמואל - שמואל שיקר והסווה את סיבת בואו האמיתית לבית לחם (הסיבה האמיתית היא למשווח את דוד) כיוון שפחד על נפשו. מכאן הוכיחה הגמרא (פסחים ח:) שבמקום סכנה לא עוזר הכלל של שלוחי מצוה אינם ניזוקים.

תביעת כתובה - כשהתבררה סיבת העקרות

אישה שנישאה שלוש פעמים ולא ילדה:
 הראשון לא יכול לתבוע ממנה את הכתובה (כיוון שאולי היתה בריאה כשהיתה נשואה לו ורק אחר כך התעקרה)

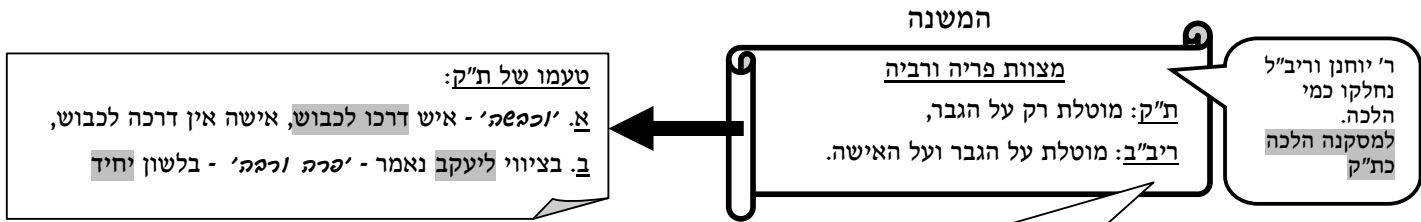
אישה שנישאה שלוש פעמים ולא ילדה - ונישאה פעם רביעית וילדה:
 האישה אינה יכולה לתבוע את כתובתה מהבעל השלישי (כיוון שאולי היתה עקרה כשהיתה נשואה לו ורק אחר כך הבריאה)

במקרים אלו האישה נאמנת

- כשהיא טוענת שאינו יורה כחץ - והוא טוען שכן (היא זאת שמרגישה - ולכן נאמנת)
- כשהיא טוענת שלא הפילה בתוך 10 שנים - והוא טוען שהפילה (אין לה מניע שיחשובו שהיא אישה עקרה - ולכן נאמנת)
- כשהיא טוענת שהפילה שלוש פעמים - והוא טוען שהפילה פעמיים (אין לה מניע שתוחזק כאישה מפלת - ולכן נאמנת)

נשיאת אישה נוספת

ר' אמי: חייב לגרש את אשתו הראשונה ולתת לה כתובה,
רבה: מותר לו כל עוד הוא מפרנס את כל נשותיו

במקרים אלו מודה ת"ק לריב"ב (שמאפשרים לאישה להתחתן):

- הרוצה להתגרש כדי שיהיו לה בנים שיטפלו בה בזקנותה (מחייבים את בעלה לגרשה למרות שאינה מצווה)
- אישה שחציה שפחה שנוהגים בה מנהג הפקר (מחייבים את אדונה לשחררה למרות שאינה מצווה)

דינים שונים

אדם שלא מקשיב לתוכחה - מצוה ואף חובה לא להוכיחו
 במקום שיש דרכי שלום - מצוה ואף חובה לשנות במילים (ואף הקב"ה כך נהג)

וכפי שראינו בדפים הקודמים - אסור לעשות זאת בדרך קבע אלא רק במקרים חריגים במיוחד